

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

katedra agroekologie a rostlinné produkce

**Návrh rozvoje obce Vsesulov z pohledu prostředí a služeb
pro místní obyvatelstvo**

Diplomová práce

Bc. Tereza Unarová

Rozvoj venkovského prostoru

prof. Ing. Josef Soukup, CSc.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Návrh rozvoje obce Všesulov z pohledu prostředí a služeb pro místní obyvatelstvo" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.6.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Josefu Soukupovi, CSc. za jeho vstřícné jednání, odborné rady a připomínky, které mi pomohly ke zpracování této diplomové práce.

Návrh rozvoje obce Všesulov z pohledu prostředí a služeb pro místní obyvatelstvo

Souhrn

Tato práce se zabývá problematikou rozvoje malých sídel na příkladu obce Všesulov. Literární přehled je zaměřen na vysvětlení základních termínů jako je venkov a obec, jejich členění a funkce. Vzhledem k tempu vývoje posledních let je do práce zakomponována také Evropská regionální politika a její nástroje, které vedou k udržitelnému rozvoji území. Demografické složení územních jednotek je považováno za jedno z nejdůležitějších faktorů, které určují směr vývoje k cílenému stavu. Spokojenost těchto aktérů ovlivňuje ekonomickou i sociální sféru obcí, stejně tak jako žádoucí rozvoj ovlivňuje kvalitu jejich života. Součástí práce je seznámení s venkovským cestovním ruchem, jelikož právě rekreační funkce často podporuje hospodářskou situaci periferních celků. Projektová část je věnována charakteristice geografických, přírodních, historických a demografických rysů obce Všesulov a analýze hospodaření v posledních letech. Informace získané na základě této analýzy slouží jako podklad pro dotazníkové šetření, které má za úkol zjistit názory tamních obyvatel na místní prostředí, vybavenost a dostupnost služeb v obci a možnost dalšího rozvoje. Vlastní návrhy, zejména naučné stezky či podpora odpadového hospodářství, jsou realizovány ve vztahu k životnímu prostředí. Podněty vedoucí k podpoře kulturního vyžití, tedy organizace trhů, jarmarků a dalších společenských událostí, jsou podloženy skutečností o finančním přebytku obecního rozpočtu posledních let. Stěžejní nedostatky v oblasti občanské vybavenosti jsou z části v souladu s rozvojovým plánem Všesulova, ovšem diplomová práce poukázala na možnost kompletnějšího posílení této infrastruktury. Projekt je doplněn o sestavenou SWOT analýzu, která poukazuje na silné a slabé stránky obce, její příležitosti a hrozby v otázkách rozvoje. Závěrem práce je posouzení a zhodnocení rozvojového plánu obce Všesulov v kontextu evropských trendů politiky udržitelného rozvoje obcí.

Klíčová slova: rozvoj venkova, obec, infrastruktura, demografie

Proposal of further development of the Vsesulov municipality from the viewpoint of the environment and services for inhabitants

Summary

This thesis is focused on the development of small settlements on the example of the Vsesulov municipality. Literary review is focused on explanation of basic terms such as rural and community, their classification and function. Given the pace of development in recent years, the work also incorporates European regional policy and its instruments that lead to sustainable development of the territory. The demographic composition of territorial units is considered to be one of the most important factors determining the direction of development towards the targeted state. Satisfaction of these actors affects the economic and social sphere of municipalities, as well as desirable development affects the quality of their lives. Part of the work is familiarization with rural tourism, because the recreational function often supports the economic situation of peripheral areas. The project part is devoted to the characteristics of geographical, natural, historical and demographic features of the Vsesulov municipality and the analysis of management in recent years. The information obtained on the basis of this analysis serves as a basis for a questionnaire survey, which aims to find out the views of local residents on the local environment, facilities and availability of services in the municipality and the possibility of further development. The suggestions for improvement, especially nature trails or support for waste management, are implemented in relation to the environment. Incentives leading to the support of cultural activities, ie the organization of markets, fairs and other social events, are based on the fact of the financial surplus of the municipal budget in recent years. The main shortcomings in the field of civic amenities are partly in line with the development plan of the Vsesulov, but the thesis pointed out the possibility of a more complete strengthening of this infrastructure. The project is supplemented by a compiled SWOT analysis, which points out the strengths and weaknesses of the municipality, its opportunities and threats in development issues. The conclusion of the work is the assessment and evaluation of the development plan of the Vsesulov municipality in the context of European trends in sustainable development policy of municipalities.

Keywords: rural development, municipality, infrastructure, demography

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce	11
3 Literární rešerše	12
3.1 Venkov	12
3.1.1 Členění venkova	13
3.1.1.1 Region	13
3.1.2 Funkce venkova	14
3.1.3 Rozvoj venkova	15
3.1.3.1 Nástroje rozvoje venkova	17
3.1.3.2 Aktéři rozvoje venkova	18
3.2 Obec	20
3.2.1 Orgány obce	20
3.2.2 Funkce obce	20
3.2.3 Rozvoj obcí	21
3.2.4 Strategické řízení	22
3.2.4.1 Územní plánování	23
3.2.4.2 Obecní rozpočet	24
3.2.4.3 Program rozvoje obce	24
3.2.5 Obce v České republice	24
3.3 Evropská klasifikace územních jednotek	25
3.3.1 CZ-NUTS	25
3.3.2 Regionální politika	26
3.3.3 Možnosti financování	28
3.3.4 Společná zemědělská politika	30
3.4 Cestovní ruch	30
3.4.1 Venkovský cestovní ruch	31
3.4.2 Historie venkovského cestovního ruchu v Evropě	31
3.4.3 Formy venkovského cestovního ruchu	32
3.5 Kvalita života	33
3.5.1 Dimenze kvality života	34
3.5.2 Roviny kvality života	34
3.5.3 Modely kvality života	34
3.5.4 Indikátory kvality života	36
3.5.4.1 Globální úroveň	36
3.5.4.2 Národní úroveň	36

3.5.4.3	Regionální úroveň	37
3.5.4.4	Obecní úroveň.....	37
4	Zhodnocení podkladových údajů	39
4.1	Územní vymezení obce	40
4.1.1	Přírodní podmínky	41
4.1.2	Historie obce	42
5	Vlastní projekt	44
5.1.1	Demografie	44
5.1.2	Infrastruktura.....	45
5.1.3	Hospodaření obce.....	45
5.1.4	Dopravní infrastruktura	46
5.1.5	Občanská infrastruktura a služby pro veřejnost.....	46
5.1.6	Životní prostředí.....	47
5.1.7	Svazek obcí mikroregionu Čistá – Senomaty	48
5.1.8	Přírodní, kulturní a sportovní atraktivity v okolí.....	48
5.2	Interpretace výsledků dotazníkového šetření.....	49
5.3	SWOT analýza podmínek v obci	56
5.4	Návrh rozvoje obce.....	58
5.4.1	Rozvoj kulturního, rekreačního a sportovního vyžití.....	58
5.4.2	Rozvoj občanské vybavenosti	61
5.4.3	Péče o životní prostředí	62
6	Diskuze	64
7	Závěr	67
8	Literatura.....	68
9	Seznam použitých zkratk a symbolů.....	76
10	Seznam tabulek, grafů a obrázků	77
11	Samostatné přílohy	I

1 Úvod

Venkov byl po celá staletí považován za prostor, jehož hlavní podstatou a ekonomickou aktivitou je zemědělství. Vývoj posledních desetiletí ovšem přinesl řadu změn a venkov již není vnímán pouze jako rurální oblast či rekreační zázemí měst, nýbrž se stává objektem zájmu z pohledu rozvoje jako funkčního socio-ekonomického celku.

Rozvoj území je proces, během kterého se předpokládá změna současného stavu k lepšímu. K takovému procesu může přispět jak jedinec, tak skupina aktérů jako jsou například místní akční skupiny či dokonce světové organizace. Rozvojem se také rozumí soubor činností různého charakteru za přítomnosti mnoha administrativních, finančních i sociálních nástrojů.

Problematika rozvoje malých obcí je velmi diskutovaným tématem, ovšem praktická implementace žádoucích opatření není vždy zcela dostatečná. Důvodem pro zpracování této diplomové práce bylo posouzení rozvojových možností obce Vsesulov nacházející se ve Středočeském kraji.

Analytická část posoudí historické aspekty, demografický vývoj, přírodní podmínky, současnou infrastrukturu a ekonomickou situaci obce a také nejbližší okolí a jeho atraktivitu. V projektové části bude navrženo rozšíření technické a občanské vybavenosti, zkvalitnění dopravní infrastruktury, a to s ohledem na zachování kvality životního prostředí a požadavků místního obyvatelstva, z čehož může čerpat tamní zastupitelstvo při sestavování následujících rozvojových plánů a obecních rozpočtů.

2 Cíl práce

Prvním cílem této diplomové práce je podat čtenářům ucelený přehled o problematice malých obcí, jejich vymezení a možnosti rozvoje. V této části jsou diskutovány pojmy jako je venkov, obec, regionální politika či venkovská turistika. Jejich správné vysvětlení je stěžejní pro celou práci, jelikož dané poznatky jsou demonstrovány na konkrétním příkladu obce Vsesulov. Druhým cílem je představit geografické podmínky, přírodní charakteristiky i atraktivitu v blízkém okolí zkoumaného území v kombinaci s historickými aspekty a demografickým vývojem, jež je sledován od konce 18. století až do současnosti. Záměrem práce je také zhodnocení ekonomického hospodaření obce v posledních pěti letech, a to především v otázkách dopravní infrastruktury, občanské infrastruktury a životního prostředí. Třetí cíl je orientován na názor místních obyvatel, tedy na zjištění zájmových oblastí v otázkách dalšího rozvoje Vsesulova. Posledním cílem této práce je navrhnout možnosti rozvoje dané obce, které budou východiskem všech získaných podkladů a znalostí s ohledem na zájem populace i životní prostředí, a také porovnání vlastního šetření s místním územním plánem.

3 Literární rešerše

Chceme-li se zabývat tématem venkova, musíme se nejdříve zamyslet nad jeho definicí. Jedná se o významově velmi široký pojem, který může každý chápat jinak. Například obyvatel dané lokality považuje za venkov svou obec, zemědělec zase hospodářsky využívanou půdu, ekolog přírodu a turista volnou krajinu. Existuje nespočet možností a kritérií, podle kterých lze venkovský prostor vymezit. V současné literatuře se danou problematikou zabývá hned několik autorů a jejich zájem je snadno pochopitelný, jelikož v České republice venkov zaujímá přibližně 80 % celkové výměry. Nalezení vhodné a zároveň jednotné definice je tedy téměř nereálné.

3.1 Venkov

Kašparová & Půček (2009) popisují venkov jako nezastavěnou oblast v harmonii s venkovským osídlením. Tyto oblasti se vyznačují nízkou hustotou zalidnění a vysokou zaměstnaností v primárním sektoru (zemědělství, lesnictví atd.), což podtrhuje vztah místních obyvatel ke krajině a přírodě. Dále apelují na původní podobu venkova, jeho tradiční zástavbu a životní styl obyvatel, který dbá na zachování tradic a liší se od života ve městech.

Vztah venkovského života s přírodou zmiňuje i Blažek & Blažek (2004). Popisuje ho na tzv. nepřetržitém životě velkoměst, který člověka odděluje od přírody. Obyvatelé měst tráví podstatnou část svého dne v budovách, v hromadné dopravě či v podchodech. Místní ulice jsou osvětleny, veřejné prostory vytápěny a mnozí ani nevnímají rozdíl mezi dnem a nocí. Naopak lidé na venkově, kteří tráví většinu dne venku, vnímají přírodní scenérie mnohem více. Autoři považují venkov za nezbytnou součást, kterou je potřeba chránit a udržovat, jelikož tvoří naše kulturní dědictví. Dále zmiňuje, že venkov je mnohými považován za nepotřebný a také, že jeho odpůrci kritizují venkovské obyvatele za to, že příliš lpí na zemědělství a na tradicích. Jejich tvrzení vyvrací a dodává, že venkov se neobejde bez činnosti člověka. Má sice dobrou životaschopnost, ale právě díky zásahu člověka lze mnohé rostliny a živočichy využít pro potřeby nás všech.

Dle Binka (2007) má venkov své charakteristické rysy, které se za přítomnosti mnoha faktorů utvářely a nadále utvářejí. Dodává, že řešení problémů v dané oblasti by mělo být komplexní, tudíž by mělo zahrnovat veškeré ekonomické, historické, sociální a environmentální aspekty. Jeho hlavní myšlenkou je venkov jakožto protiklad města. Svůj názor doplňuje o poznámku, že kromě měst jsou i jiná rozsáhlá území, která do venkovského prostoru zahrnout nelze. Jedná se například o vojenské újezdy či lokality s vysokým stupněm ochrany životního prostředí.

Čmejrek (2008) je podobného názoru. Města popisuje jako svět industriální, zatímco venkov jako svět agrární. Uvádí, že díky rozvoji zemědělství a vzniku agrární společnosti mohla vzniknout první města a venkov se do jejich protikladu dostává až s rozvojem obchodu a podnikání.

Se zcela odlišnou myšlenkou přichází Shucksmith (2018), který se zabývá tzv. venkovskou idylou. Lidé považují venkov za místo vhodné k životu, díky jeho blízkosti k přírodě a zachovaným hodnotám. Víze rozvoje venkova by podle něj mohla být dobrým základem pro dotváření venkovské krajiny a propojení daného území s městy.

Majerová & Čmejrek (2005) jsou názoru, že neexistují jednotná kritéria sloužící k vymezení venkovského prostoru a k popsání hranice mezi městem a venkovem. Uvádějí, že: „Venkov je obecně vymezován jako řídko osídlený prostor, ve kterém má důležitou funkci zemědělství. V odborné literatuře však lze najít různé varianty této definice, ve kterých je vzhledem k účelu vymezení použito různých kritérií. Z hlediska demografie lze venkov vymezit nízkým počtem a hustotou obyvatel. Z hlediska urbanistického zase specifickým typem zástavby a z hlediska sociologie například jiným způsobem života.“

Vývoj počtu obyvatel a věkové struktury lze dle Wortmana (1990) považovat za společnou charakteristiku venkovského prostoru. Upozorňuje, že vyliďňování rurálních lokalit není pouze evropský problém, jelikož s odlivem obyvatel v produktivním věku se setkáme i na americkém venkově.

Hlavním záměrem obyvatel, kteří se přesouvají do odlehlejších oblastí, je touha po spokojeném životě na venkově při možnosti zachování si zaměstnání ve městě. Zde je k vidění zřejmý vliv vzdálenosti vybrané lokality od centra (města). Curry (2011) dodává, že vzdálenost obce od města ovlivňuje také stupeň vzdělání tamních obyvatel a míru nezaměstnanosti v obci. Řešením by podle něj mohly být státem dotované organizace zaměřené například na podporu cestovního ruchu či ochrany životního prostředí.

3.1.1 Členění venkova

Vývoj posledních let přinesl řadu změn a venkov již nelze považovat pouze za zemědělsky využívané území. Jedná se o prostor ekonomický, ekologický, sociální i kulturní. Kromě výše zmíněných teoretických názorů, sloužících k popsání venkova je nutné zmínit i metody praktické, které jsou používány například pro získání dotací na rozvoj venkova. Vymezit co možná nejpřesnější rozdíl mezi městem a venkovem bylo nezbytné například pro potřeby státní správy a zpracovávání statistických záznamů. V České republice považujeme za venkovské obce takové, které mají méně než 2000 obyvatel (od přijetí nového zákona o obcích se můžeme setkat i s hodnotou 3000 obyvatel). Dále se využívá ukazatel hustoty zalidnění, přičemž nejčastěji využívanými hodnotami jsou 100 obyvatel/km² nebo 150 obyvatel/km² (Kment 2012).

3.1.1.1 Region

V běžné praxi se často setkáme s termínem region a mnoho autorů s ním pracuje pro potřeby vymezení venkova. Historie tohoto pojmu sahá až do antického období, kdy byl vnímán jako předmět mocenského působení tehdejších vládců při snaze o ovládnutí daného území. Dnes ho chápeme jako typ organizační jednotky, která vzniká díky interakci socio-ekonomických a přírodních jevů, což je odlišuje od jiných regionů (Klapka 2019).

Ke stejnému názoru dospěl i Haggett (2001), který za region považuje území vzniklé výsledkem působení sociálních vztahů a environmentálních jevů.

K nejčastějšímu dělení je využíváno definice OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), která je postavena na hustotě zalidnění a rozděluje:

- Převážně venkovské oblasti, kde více než 50% populace žije ve venkovských obcích či regionech,

- významně venkovské oblasti, kde 15–50% populace žije ve venkovských obcích či regionech,
- převážně městské oblasti, kde méně než 15% populace žije ve venkovských obcích či regionech.

Podobně jako OECD, tak i Eurostat (Statistický úřad EU) rozděluje regiony dle stupně urbanizace celkem do tří kategorií a vychází z hustoty zalidnění:

- Hustě zalidněné oblasti, kde hustota obyvatel dosahuje více než 500/km² a žije zde přes 50 000 obyvatel,
- středně zalidněné oblasti, kde hustota obyvatel dosahuje více než 100/km² a žije zde přes 50 000 obyvatel,
- řídko osídlené oblasti, kde hustota obyvatel dosahuje méně než 100/km².

Jako doplňkovou metodu pro klasifikaci rurálních oblastí dle zapojení se do národního hospodářství lze zmínit rozdělení zpracované Radou Evropy a Evropskou komisí:

- Integrované venkovské oblasti, které se vyznačují rostoucí mírou populace, zaměstnaností v sekundárním a terciárním sektoru, přičemž zemědělská činnost je zachována jako stěžejní pro obhospodařování půdy,
- středně pokročilé venkovské oblasti jsou relativně vzdálené od měst, kde převažuje zaměstnanost v primárním a sekundárním sektoru, je zde zastoupen značný podíl zemědělských činností,
- odlehlé venkovské oblasti se vyznačují nejnižší hustotou obyvatelstva, nejnižšími příjmy, vyšším průměrným věkem populace a zaměstnaností převážně v zemědělském odvětví.

Venkovský prostor lze dle Programu rozvoje venkova rozdělit do dvou kategorií, a to z hlediska hustoty osídlení na km² a počtu obyvatel dané lokality. Program jej dále člení na:

- Příměstský venkov, tedy obce v rámci městských aglomerací (které mají více než 50 000 obyvatel),
- odlehlý venkov, který zahrnuje převážně periferní oblasti, jež se vyznačují nepříznivými sociálně-ekonomickými znaky obyvatelstva i osídlení,
- mezilehlý prostor, který je chápán jako zbývající území republiky (Ministerstvo zemědělství ČR 2007).

Uchopení pojmu pro potřeby Českého statistického úřadu s sebou nese ještě podrobnější rozdělení. Vyjma základních hledisek, tedy počtu obyvatel a hustoty zalidnění, bere ohled také na podíl bytů v rodinných domech či sídlo pověřeného obecního úřadu a (nebo) statut města (ČSÚ 2008).

3.1.2 Funkce venkova

Aby bylo dosaženo kvalitního života na venkově je třeba dbát na rovnoměrný rozvoj jeho funkcí. Dle Svobodové et al. (2011) se jedná o následující:

- **Produkční funkce**
Tradiční venkov se vyznačuje nejen zemědělstvím a s tím spojenou samozásobitelskou funkcí, ale také významnými architektonickými, sociálními, ekonomickými a urbanistickými znaky. V České republice je tradiční venkov již utopii, jelikož různé lokality se vyznačují různými znaky a často se zde odráží vliv města, což vede k tzv. novým formám venkova. Zemědělství hraje nadále významnou roli, ale většina obyvatel je stále více ekonomicky závislá na nezemědělských aktivitách. Původní zemědělská činnost oslabuje, ovšem dochází ke vzniku nových možností pro mnohá odvětví (Svobodová et al. 2011).
- **Rezidenční funkce**
Díky procesu suburbanizace (stěhování obyvatel do zázemí měst) a dezurbanizace (stěhování obyvatel z měst na venkov) je v současnosti rezidenční funkce tou nejvýznamnější. K jejímu rozvoji došlo v České republice po roce 1989 i přesto, že venkovské oblasti mají méně pracovních příležitostí a vybavenost veřejnými a komerčními službami (zdravotnictví, vzdělání, kultura apod.) je neúměrná oproti nabídce měst. Důvodem je stále se rozvíjející automobilismus a rozvoj dopravní a technické infrastruktury (Svobodová et al. 2011).
- **Rekreační funkce**
Neboli konzumní či spotřební funkce je charakteristická a rychle rostoucí funkce venkova, která v České republice ke svému rozmachu dospěla díky přechodu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. K rozvoji venkova značně přispívá rozkvet venkovského cestovního ruchu, který se vyznačuje především vztahem k přírodě a k hostiteli, ale také k možnosti poskytnout návštěvníkům zcela odlišné zážitky. Obecně řečeno lze rurální turismus považovat za souhrnné pojmenování pro typ cestovního ruchu, který je soustředěn na venkově. Jedná se o vícedenní pobyt spojený s rekreačními aktivitami, mezi které můžeme zařadit pěší turistiku, cykloturistiku, projížďky na koni, pozorování a případnou péči o domácí zvířata či konzumaci místních potravin. Návštěvníci jsou zpravidla ubytováni v menších hromadných ubytovacích zařízeních jako jsou například penziony. Síla lpí na nedílných aspektech opravdového venkovského života jako je samotná krajina, čistý vzduch, místní zvyky a často i rozdílné pracovní aktivity. Rozvoj tohoto cestovního ruchu je úzce spjat s rozvojem lokality, pomocí budování pěších tras, cyklotras, místních muzeí, farem, obnovy tradičních řemesel a v neposlední řadě budováním či revitalizací stravovacích a ubytovacích zařízení. Primárním předpokladem pro rozvoj rekreační funkce je kulturní či přírodní atraktivita obce a také kvalitní infrastruktura (Svobodová et al. 2011).

3.1.3 Rozvoj venkova

Termín rozvoj lze vysvětlit několika způsoby a dle Berana & Dlaska (2005) doposud nebyla jeho definice dostatečně dořešena. Autor jej ovšem popisuje jako proces zlepšování, a to pomocí zvětšování, rozšiřování či zdokonalování. Jednotlivé fáze zlepšování (resp. rozvoje) jsou podmíněny funkcí hospodářství a probíhají v různě dlouhých cyklech. Intenzita,

stejně tak jako rychlost tohoto procesu je závislá na technice a inovacích. Přestože ne všechny technické vynálezy přispěly k rozvoji venkova pozitivně, jejich vyspělost je úměrná populačnímu růstu a tím zapříčinila kvalitnější životní úroveň venkovského obyvatelstva.

Rozvoj lze chápat jako součást růstu, díky kterému dochází ke strukturálním změnám v ekonomice. Jedná se o kvalitativní charakteristiku, která popisuje cestu k cílenému stavu, jenž je odvozen od hodnotových kritérií aktérů (Redlichová 2013).

Středem zájmu venkovského rozvoje je soubor činností různého charakteru, které přispívají k nápravě současného (většinou negativního) stavu. Příkladem obnovy může být zlepšení místní infrastruktury – sociální, technické či dopravní, posilování ekonomiky a v neposlední řadě ochrana životního prostředí a přírodních složek (Knopp 1994).

Na našem území se rozvoj venkova pojí s rokem 1989, kdy došlo k převratným politickým změnám, a dle Perlína (1998) se projevil především v oblastech:

- znovuzavedení obecní samosprávy,
- obnovy soukromého vlastnictví,
- vymezení hranic vlastnických podílů zemědělské půdy pomocí KPÚ (Komplexní pozemkové úpravy),
- vymezení systémů ekologické stability,
- obnova a posílení veřejné dopravy,
- obnova vybavenosti (obchody, služby).

Důležitost rozvoje komentuje i Becica (2014), který charakterizuje Českou republiku jako území s rozdrobenou sídelní strukturou, které má značné množství menších venkovských obcí s malým počtem obyvatel. Tyto obce jsou samostatné, vedou vlastní hospodaření pomocí místního rozpočtu, což je náročné nejen finančně, ale i administrativně. Dodává, že pro zajištění rozvoje by takové obce měly využívat možných spoluprací, jako jsou místní akční skupiny (viz kapitola 3.1.3.2), prostřednictvím kterých lze získat finanční podporu od Evropské unie.

Obecně lze daný pojem pochopit jako změnu situace, tedy pohyb k vyššímu, kvalitnějšímu a komplexnějšímu stavu, což popisuje i definice vydaná Komisí OSN. Středem jejich zájmu je tzv. udržitelný rozvoj, který vysvětlují jako rozvoj zajišťující potřeby současných generací a zároveň neohrožující možnosti uspokojení potřeb generací budoucích. Současným nástrojem této myšlenky je Agenda pro udržitelný rozvoj do roku 2030, která obsahuje 17 cílů vedoucích k dosažení světového míru a prosperity. Tato agenda je rozložena do tří dimenzí, kterými jsou hospodářský, sociální a environmentální rozvoj. Prorok et al. (2019) uvádí následující cíle udržitelného rozvoje:

- 1) zamezení chudoby,
- 2) zamezení hladu,
- 3) zdraví a životní pohoda,
- 4) kvalitní vzdělání,
- 5) rovnost žen a mužů,
- 6) pitná voda a kanalizace,
- 7) cenově dostupná energie,
- 8) práce a ekonomický růst,
- 9) průmysl, inovace a infrastruktura,

- 10) zamezení nerovnosti,
- 11) udržitelnost měst a obcí,
- 12) zodpovědná spotřeba a výroba,
- 13) klimatická opatření,
- 14) život ve vodě,
- 15) život na souši,
- 16) mír, spravedlnost a silné instituce,
- 17) spolupráce vedoucí ke splnění cílů.

Sefiani (2017) dodává, že k efektivnímu splnění vymezených cílů udržitelného rozvoje je vhodné zapojit odhodlané aktéry, kterými mohou být například veřejní činitelé, vzdělávací instituce, technici či lidské zdroje. Důraz klade také na propojení nadnárodních cílů s místními projekty.

Důležitou roli v podpoře udržitelného rozvoje mají dle Slacka (2016) právě obce. Správným stanovením cen za veřejné služby totiž ovlivňují chování místních obyvatel. Například výše ceny za svoz komunálního odpadu ovlivní jeho produkci ze strany obyvatel, stejně tak jako spotřeba vody je závislá na její ceně a zmínit bychom mohli několik dalších ekonomických rozhodnutí. Autor apeluje na pragmatické stanovení výše poplatků za služby v obci, jelikož přímo ovlivňují povahu místního rozvoje.

Rozvoj venkova s sebou nese značné socio-demografické a socio-kulturní změny, a to zejména svou integrací s městským způsobem života. Dochází k postupnému odklonu od zemědělských činností a k rozsáhlejší stavební činnosti, která mění původní využívání půdy (Biegańska et al. 2018).

3.1.3.1 Nástroje rozvoje venkova

Veškeré prostředky, které pomáhají rozvoji určité lokality, lze nazvat nástroji pro rozvoj území. Existuje jich velké množství a je třeba zvolit správnou kombinaci těch, které zajistí nejlepší výsledky plánovaného rozvoje. Rozdělit je lze do několika složek. Dle společnosti GaREP, spol. s r.o., působící v oblasti strategického plánování regionálního rozvoje, lze nástroje rozdělit do šesti skupin – administrativní, koncepční, institucionální, věcné, sociálně-psychologické a finanční (Binek et al. 2009). Jejich význam je zanesen v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Kategorie nástrojů rozvoje venkova

Administrativní nástroje	legislativa
	závazné procedury
	organizační normy
	postupy
Koncepční nástroje	strategie
	plány
	programy
	pozemkové úpravy
	územněplánovací dokumenty
Institucionální nástroje	politické deklaráce
	instituce
	regionální management
Věcné nástroje	spolupráce
	poskytnutí prostor
	poskytnutí služeb
	poskytnutí hmotného plnění
	poradenství
Finanční nástroje	infrastruktura
	finanční podpory
	granty
Sociálně - psychologické nástroje	dotace
	komunikace
	vzdělání
	motivace

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.garep.cz

3.1.3.2 Aktéři rozvoje venkova

Aktéry rozvoje venkovského prostředí lze označit všechny subjekty, které přímo i nepřímo ovlivňují proces jeho vývoje. Jedná se o jednotlivé obyvatele, místní spolky či organizace, které svým konáním zasahují do obecního veřejného života a jeho chodu, ale také např. o instituce na státní či evropské úrovni. V tabulce č. 2 je shrnuto členění aktérů dle jejich správní úrovně a příslušnosti k veřejnému, podnikatelskému nebo neziskovému sektoru.

Tabulka č. 2: Aktéři rozvoje

Úroveň	Sektor		
	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Evropská	Evropská komise	Národní zájmová uskupení	Sítě
Národní	Ministerstva	Celostátní zájmová uskupení	Spolky, svazy, sítě
Krajská	Kraje, vysoké školy, Krajská informační střediska	Podnikatelská sdružení	Nezisková sdružení
Lokální	Obce a jimi zřizované organizace, MAS	Podnikatelé a zemědělci	Zájmová sdružení, spolky

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných z www.regionaldevelopment.cz

Mezi hlavní aktéry patří například ministerstvo zemědělství, ministerstvo pro místní rozvoj, ministerstvo dopravy, ministerstvo vnitra, ministerstvo financí a ministerstvo kultury. Dále lze uvést také:

- Místní akční skupina (MAS) neboli nezávislé společenství obyvatel, místních soukromých podnikatelů, obce a neziskových organizací. Společně pracují na sociálně-ekonomickém růstu oblasti, ochraně životního prostředí a obecném zlepšování podmínek pro život v dané oblasti. Pro realizování činností MAS je velmi důležité získávání dotačních příspěvků ze státních i evropských programů. Fungování všech místních akčních skupin je založeno na metodě LEADER (Marolin 2014).

Místní akční skupiny působí na hranicemi vymezeném území a jejich cílem je rozvoj sounáležitosti populace s daným územím pomocí přírodních, zemědělských, kulturních i historických zdrojů oblasti (Menconi et al. 2018).

- Metoda LEADER, která byla zavedena Evropskou unií za účelem rozvoje venkovských oblastí již v roce 1991. Přeložíme-li její plný název Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale, (zkráceně LEADER), "metoda komunitně vedeného místního rozvoje," vystihneme samotnou podstatu jejího fungování. Hlavním pilířem této metody je totiž zapojení místních obyvatel do rozvojových činností a aktivní podpora rozvoje venkovského prostoru. Na základě této metody byl vytvořen i podřazený nástroj pro podporu MAS platný v plánovacím období 2014–2020. Jeho ukazateli je kvalita života, infrastruktura, výkonnost sektorů a organizační efektivita (Aldorfai et al. 2016).

Metoda LEADER stanovuje 7 základních principů, podle kterých by měly všechny místní akční skupiny pracovat (NS MAS 2015):

- "strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území,
- partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni – tzv. místní akční skupiny (MAS),
- přístup zdola nahoru („BOTTOM UP“) spojený s tím, že rozhodovací pravomoc týkající se vypracování a provádění strategií místního rozvoje náleží místním akčním skupinám,

- více odvětvové navrhování a provádění strategie založené na součinnosti mezi subjekty i projekty z různých odvětví místního hospodářství,
- uplatňování inovačních postupů,
- provádění projektů spolupráce,
- vytváření sítí místních partnerství."

3.2 Obec

Legislativně je obec definována v § 1 zákona 128/2000 Sb. O obcích. Obec je zde popsána jako základní územní samosprávné společenství občanů. Jedná se tedy o územní celek, který je vymezen hranicí. Je také považována za veřejnoprávní korporaci s vlastním majetkem, která vystupuje svým jménem. Z hlediska veřejné správy se obce řadí do hierarchicky uspořádaného systému územního členění, který se používá pro statistické účely v národním i mezinárodním měřítku. Obec tvoří nejnižší úroveň státní správy. Jejím základem je obyvatelstvo, které využívá danou lokalitu ke svému hospodářskému a kulturnímu vyžití. Dle obecního zřízení je obcí považováno jakékoli sídlo, které využívá vlastní samosprávu. Za obec lze tedy považovat i město, přestože se v běžné mluvě často stává, že pojem obec je synonymem vesnice a protikladem města (Čmejrek 2008).

3.2.1 Orgány obce

Vrcholným orgánem, a zároveň jediným orgánem, který je zakotven v Ústavě České republiky, je zastupitelstvo obce. Zastupitelstvo je složeno z členů, jejichž počet je úměrný občanům s trvalým pobytem na daném území. Mezi jeho kompetence patří například schvalování rozpočtu, vydávání obecně závazných vyhlášek, zřizování peněžních fondů či zřizování výborů (např. finanční a kontrolní výbor) (Žehrová & Pfeiferová 2010).

K dalším obecním orgánům patří rada obce, která je výkonným orgánem v rámci samostatné působnosti obce a je odpovědná zastupitelstvu. Celkový počet členů je minimálně 5 a maximálně 11 (musí být vždy lichý počet) a skládá se ze starosty, místostarosty a dále volených členů. V případě, že obecní zastupitelstvo má méně než 15 členů, rada obce není volena a její pravomoc je vykonávána starostou (Holeček 2009).

Starosta je volen členy zastupitelstva, kterým zároveň odpovídá za výkon své funkce. Danou obec reprezentuje, svolává a řídí zasedání zastupitelstva i rady obce (Žehrová & Pfeiferová 2010).

Mezi další obecní orgány spadá obecní úřad, který je tvořen starostou, místostarostou (popř. místostarosty) a tajemníkem (je-li funkce zřízena) (Holeček 2009).

3.2.2 Funkce obce

Dle Balíka (2009) zastává obec následující funkce:

A) Politické

- Vyhlášení lokálního referenda
- Volba a ustavování orgánů obce
- Rozhodování o členství v dobrovolných svazcích obce
- Udělování čestného občanství

- Pojmenování ulic

B) Ekonomické

- Sestavování obecního rozpočtu
- Schvalování závěrečného účtu
- Hospodaření s majetkem dle daného rozpočtu
- Zakládání (popř. rušení) právnických osob
- Rozhodování o účasti v nadačních fondech
- Poskytování a příjem darů

C) Sociální

- Zakládání vzdělávacích a zdravotnických zařízení, sportovišť a pečovatelských domů
- Zřizování kulturních zařízení
- Zřizování hřbitovů

D) Ekologické

- Udržování čistoty v obci
- Zajištění svozu a likvidace odpadu
- Zajištění odvodu a čištění odpadních vod

E) Bezpečnostní

- Pravomoc ke zřízení obecní policie

F) Infrastrukturní

- Zajištění a údržba komunikací, vodovodů a kanalizace

G) Prognostické

- Schvalování územního plánu obce, regulačního plánu obce a programu rozvoje obce

3.2.3 Rozvoj obcí

V rozvoji každé obce hraje důležitou roli hned několik faktorů, které lze obecně rozdělit do dvou skupin: vnější a vnitřní prostředí obce (Janečková & Vašítková 1999).

Vnější prostředí obce je utvářeno zejména vlivem:

- Demografických podmínek, tzn. počtem obyvatel žijících v obci, jejich věkového složení, úrovně vzdělanosti, kvalifikačních dovedností, příjmové struktury a ekonomické činnosti.
- Okolních přírodních podmínek, tzn. obec je přímo závislá na povaze místního klimatu, množství přírodních zdrojů, zásob vody, úrodné půdy apod. Nedílnou součástí se také čím dál více stává ekologické smýšlení společnosti.

- Stavem politicko-právního systému, přičemž každá obec má dle zákona č. 128/2000 sb. O obcích právo se podílet na utváření právního prostředí
- Ekonomické situace státu, regionu i samotné obce.
- Sociálního zázemí obyvatel a jejich kulturního života, které úzce souvisí s historií regionu, místními tradicemi a zvyklostmi, vzdělaností obyvatel, rodinnými vazbami a sociální pospolitostí.
- Objemu vědeckých poznatků a současných technologických možností.

Vnitřní prostředí závisí převážně na:

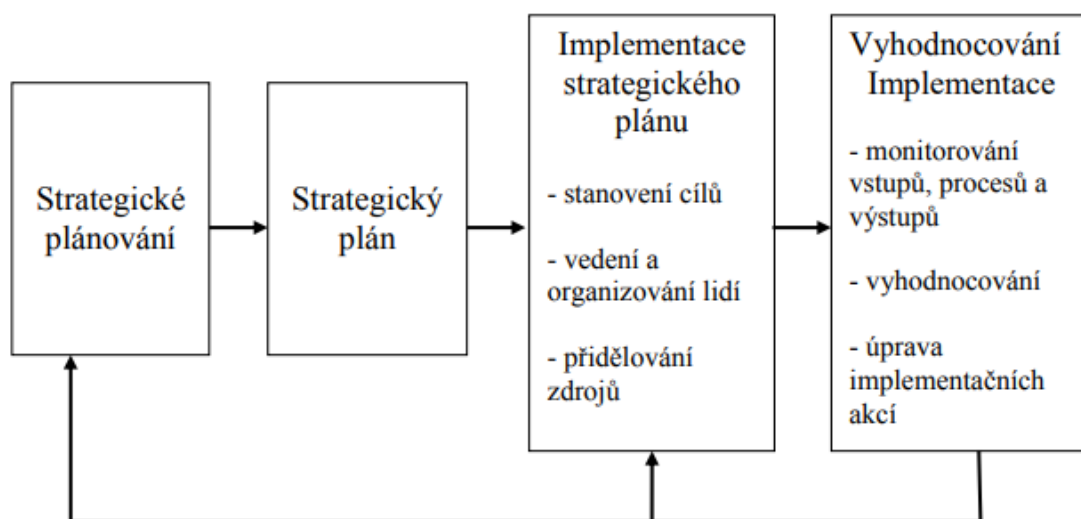
- Finančních možnostech obce jako je obecní rozpočet, objem ze zákona povinných mandatorních výdajů, např. na údržbu silnic, školských zařízení či nákladů na zpracování odpadů, anebo výše státních či evropských dotací.
- Zaměstnancích místního úřadu, členech zastupitelstva a institucí, kteří se přímo podílí na řízení a kvalitě obecního života.

3.2.4 Strategické řízení

Obsazení místního úřadu by mělo vzájemně spolupracovat ve všech sférách fungování. K ujasnění společných cílů a směřování obce zejména v dlouhodobém měřítku, by měl být vypracován tzv. *strategický plán*, v němž se vytyčí základní pilíře plánovaného rozvoje obce a způsob, jak jich dosáhnout. Komplexnost plánu je nezbytná pro rozvoj všech důležitých složek fungování obce, proto by měly být při strategickém plánování osloveny také odborné instituce a organizace mající blízký vztah k danému prostředí a mohou tak kladně přispět k jeho rozvoji. Při vypracovávání strategického plánu by měly všechny zúčastněné složky brát v potaz dlouhodobý dopad na chod obce, a to i pro případ, že by se zvolený směr rozvoje ukázal jako nesprávný. Kromě promarnění vyčleněných finančních prostředků lze do ztrát započítat i čas strávený nad realizací či opad zájmu veřejnosti. Při vytváření rozvojového plánu je důležité pracovat s aktuálními údaji a informacemi, stejně tak jako uvědomit si vzájemnou propojenost hospodářských, ekologických, kulturních a historických aspektů lokality. Každá oblast má svá specifika a požadavky, ke kterým je potřeba přihlížet, aby byly plánované změny přínosem. V tom také hrají významnou roli ekonomické možnosti obce, potažmo regionu. Všechny plány k rozvoji by měly splňovat podmínku reálné finanční proveditelnosti. Proto je téměř nemožné plánovat větší projekty ve více sférách najednou. Pomocí analýz je třeba si určit priority, na které se použijí vyčleněné finanční prostředky obecního rozpočtu, případně dotační příspěvky. Výsledek plánovaného rozvoje je v zájmu mnoha místních institucí i samotných občanů, proto je žádoucí, aby všichni aktéři vzájemně spolupracovali (Holeček 2009).

Dle Binka (2007) je hned několik možností, jak zúčastněné články rozdělit. Jedním z možných dělení je dle zájmu v určené oblasti, např. doprava, kultura či zemědělství. Dále lze zmínit rozdělení z hlediska hierarchického působení na místní, regionální a státní hladině.

Obrázek č. 1: Schéma strategického řízení

Zdroj: Rektořík & Šelešovský 1999

3.2.4.1 Územní plánování

Územní plánování se zabývá využitelností území, přičemž dbá na zásady jeho uspořádání. Jeho součástí je ochrana přírodního, kulturního i civilizačního významu lokality a zachování urbanistického a architektonického charakteru. Dbá na sounáležitost veřejných a soukromých zájmů, usiluje o efektivní využití zastavěných oblastí, a to s ohledem na ochranu přírody a krajiny. Prvky územního plánování prováděné v souladu s udržitelným rozvojem byly zakomponovány do stavebního zákona. Územní plánování je vykonáváno orgány obcí a krajů v přenesené působnosti (pokud není zákonem stanoveno jinak). V rámci územního plánování je zajišťován územní a regulační plán (Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky 2017).

- Územní plán:
 - základní koncepční dokument,
 - stanovuje plošné a prostorové uspořádání,
 - popisuje cíle a úkoly územního plánování,
 - udává zastavěné a zastavitelné plochy,
 - o jeho pořízení rozhoduje Zastupitelstvo obce (Zákon č. 183/2006 Sb.).
- Regulační plán
 - udává podmínky využitelnosti pozemků, umístění staveb včetně jejich prostorového uspořádání,
 - vytyčené podmínky stanovuje v rámci ochrany životního prostředí,
 - reguluje vzhled obce v rámci zachování typického charakteru či v souladu s cílenou „image“ obce,
 - o jeho pořízení rozhoduje zastupitelstvo obce (Zákon č. 183/2006 Sb.).

3.2.4.2 Obecní rozpočet

Základním principem pro zabezpečení potřeb místních obyvatel je rozpočtový proces, který v rámci ekonomické působnosti podléhá principu nedobrovolnosti, nenávratnosti a neekvivalence. Každá obec je zákonem povinna sestavit rozpočet na jeden kalendářní rok a rozpočtový výhled, který slouží jako výchozí podklad pro sestavení rozpočtu. Rozpočtový výhled je sestavován s ohledem na uzavřené smlouvy na období 3-5 let za účelem poskytnutí přehledu o budoucím hospodaření obce (Žehrová & Pfeiferová 2010).

3.2.4.3 Program rozvoje obce

Jedná se o plánovací dokument, který je zpracováván obcí či třetí osobou. Společně s územním plánováním a obecním rozpočtem tvoří klíčový nástroj pro efektivní rozvoj obce. Skládá se z propracované charakteristiky a analýzy zkoumaného území a zároveň udává představy o budoucím rozvoji obce. Je tvořen z jednotlivých kroků, které vedou k naplnění vize obce a lze jej také využít jako marketingový nástroj. Program rozvoje obce je sestavován opakovaně na období 4-7 let, a to buď v základní nebo rozšířené podobě. V plánu je zahrnuta socio-ekonomická analýza území, která se zabývá obyvatelstvem, infrastrukturou, vybaveností, hospodářskou situací a životním prostředím. Návrhová část je věnována dlouhodobému směřování rozvoje obce, zpravidla se jedná o období 10-20 let. Praktická část se zaměřuje na jednotlivá opatření a aktivní činnost subjektů. Důležitou kapitolu tvoří vymezení způsobu sledování a vyhodnocení programu, včetně možných aktualizací v případě neúspěchu či změnu původních informací. Program rozvoje obce by měl být snadno modifikovatelný a zaměřený převážně na následující oblasti:

- Formulace současných problémů rozvoje,
- stanovení teoretických řešení,
- vymezení cílů rozvoje,
- podpora jednotlivých subjektů a spolupráce s nimi,
- zvýšení možnosti získání dotací či jiných finančních podpor (Metodika tvorby Programu rozvoje obce 2014).

Již během samotné tvorby dokumentu je nutné vymezit stupně důležitosti jednotlivých bodů, stanovit měřitelné indikátory pro průběžné i výsledné hodnocení, určit způsoby a podmínky kontroly včetně pověřených osob či orgánů. Proces hodnocení umožňuje nejen předcházení stejných nebo podobných chyb do budoucna, ale také rozebrat příčiny neúspěchu a hrozeb. Jeho podkladem jsou strategické dokumenty a akční plány. Nejužívanější metodou je procentuální vyjádření podílu uskutečněných aktivit vůči všem plánovaným aktivitám, přestože zde není zohledněna jejich důležitost. Hodnocení slouží k objektivnímu popsání předem vymezeného cíle, tedy změny původní situace žádoucím směrem (Metodika realizace a hodnocení Programu rozvoje venkova 2015).

3.2.5 Obce v České republice

Současný stav obcí České republiky má za sebou velmi bohatou historii. V minulosti byl počet obcí i několikanásobně vyšší oproti tomu dnešnímu. Mezi lety 1919-1938 náleželo

naší zemi přes 11 000 obcí a podobný stav nastala i krátce po druhé světové válce. Následně měl počet obcí klesající charakter, a to až do pádu komunistického režimu v roce 1989. Důvodem bylo státem organizované administrativní slučování územních jednotek, které probíhalo v rámci tzv. střediskové soustavy osídlení. Hlavním smyslem tohoto konceptu bylo vytvoření tzv. střediskových sídel, která by poskytovala veškeré služby všem obyvatelům přílehlého spádového území. Na počátku roku 1990 bylo na našem území „pouze“ 4100 obcí, ovšem následně došlo k radikálnímu dezintegračnímu procesu. Hampl & Müller (1998) uvádí, že jeho důsledkem mohla být politická aktivizace místních komunit či reakce na původní organizovanou integraci obcí. Nový demokratický režim s sebou přinesl řadu změn a hned během prvního roku (1990–1991) se počet obcí rozrostl o téměř 1700. Postupem času se proces osamostatňování obcí zpomaloval. V roce 2000 byl přijat nový zákon o obcích, který zpřísnil podmínky oddělování obcí (minimální počet 1000 obyvatel, a to jak původní, tak nově vzniklé obce). Kdyby dané kritérium bylo nastaveno již v roce 1990 (kdy byl vydán původní zákon č. 128/1990 Sb.) nevznikla by téměř žádná nová obec (Vajdová et al. 2006). Údaje popisující vývoj obcí v České republice jsou zaneseny v následující tabulce.

Tabulka č. 3: Vývoj počtu obcí na území České republiky

Vývoj počtu obcí na území České republiky									
Rok	1930	1950	1961	1970	1980	1990	2000	2010	2019
Počet obcí	11 768	11 459	8726	7511	4778	4100	6251	6250	6258

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů poskytnutých ČSÚ

3.3 Evropská klasifikace územních jednotek

Dalším možným dělením území je Evropská klasifikace NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) neboli jednotný systém využíváný k dosažení srovnatelnosti jednotlivých statistických dat (zejména ekonomického charakteru) v rozsahu Evropské unie. Tento systém byl zaveden již v průběhu 70. letech minulého století Komisí Evropských společenství a dne 26.5.2003 bylo vydáno nařízení (Evropského parlamentu a Rady Evropské unie) o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek – NUTS (Vuković et al. 2010).

3.3.1 CZ-NUTS

Územní jednotky NUTS jsou hierarchicky uspořádané a vymezené tak, aby jednotlivé stupně dosahovaly podobné velikosti. Následující jednotky jsou měřeny počtem populace a územní rozlohou. Pro přehlednost jsou označené čísly:

- NUTS 0 – nejrozsáhlejší jednotka státu jako celku
- NUTS 1 – zpravidla tvořena několika celky či celým státem
- NUTS 2 – tzv. střední článek územně-správního členění státu
- NUTS 3 – nižší článek územně-správního členění státu

V rámci České republiky je NUTS 0 totožná s NUTS 1. Důvodem je jak velikost státu, tak jeho hodnota populace. Obecně řečeno ovšem NUTS 0 zahrnuje více jednotek nižší úrovně

(NUTS 1). Dané schéma pokračuje i nadále, kdy se NUTS 1 skládá z nižších jednotek NUTS 2. Vymezené hodnoty a přesné počty územních jednotek jsou vyznačeny v následující tabulce.

Tabulka č. 4: Klasifikace CZ-NUTS

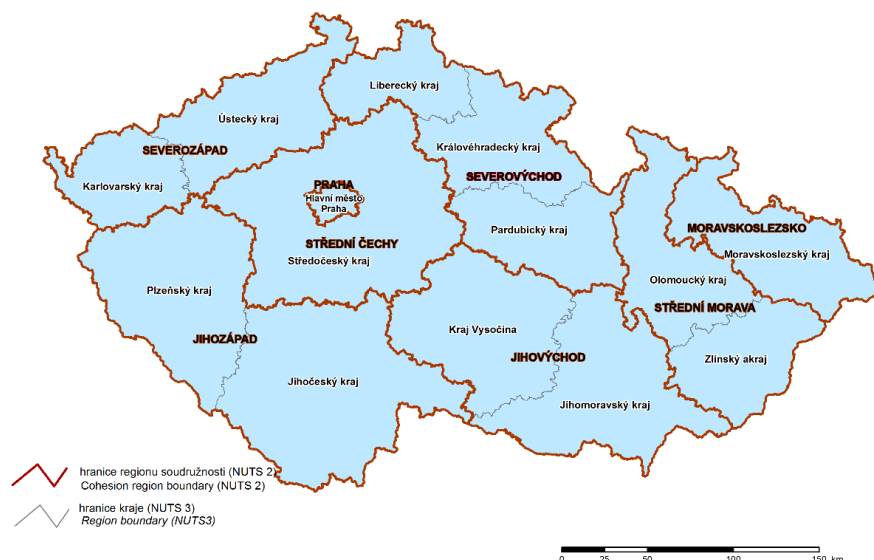
Úroveň	Jednotka	Počet jednotek v rámci ČR	Počet obyvatel
NUTS 0	stát	1	více než 7 000 000
NUTS 1	území	1	3 000 000 - 7 000 000
NUTS 2	regiony soudružnosti	8	800 000 - 3 000 000
NUTS 3	kraje	14	150 000 - 800 000

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných z ČSÚ.

Níže přiložená mapa zachycuje grafické znázornění územních jednotek dle klasifikace NUTS v rámci České republiky. Je zde vyznačeno 8 regionů soudružnosti a 14 krajů.

Obrázek č. 2: Regiony soudružnosti a kraje České republiky

Regiony soudružnosti (NUTS2) a kraje (NUTS3) České republiky
Cohesion Regions (NUTS 2) and Regions (NUTS3) in the Czech Republic

Zdroj: Český statistický úřad

Evropská klasifikace územních jednotek neopomíná ani nižší stupně, které byly dříve rozděleny do kategorií NUTS 4 a NUTS 5. Koncem roku 2007 byly uvedené zkratky nahrazeny označením LAU (z anglického Local Administrative Unit). Jedná se o nižší úroveň státní správy, které jsou rozděleny do dvou podkategorií:

- LAU 1 (dříve NUTS 4) – okresy (77)
- LAU 2 (dříve NUTS 5) – obce (6258)

3.3.2 Regionální politika

Česká republika se již od počátku svého vývoje zabývá rozvojem státu jako celku i jednotlivých regionů. V období po druhé světové válce se rozvoj našeho území řídil centrálně

s vidinou dosažení stejné úrovně rozvoje ve všech regionech. V současné době uplatňuje Česká republika svou regionální politiku v souladu s regionální politikou Evropské unie. (Stejskal & Kovárník 2009).

Regionálním rozvojem se rozumí komplex procesů, které lze sledovat v rámci každého regionu. Soubor těchto změn by měl pozitivně ovlivňovat sociální a ekonomickou situaci republiky jako celku a zároveň efektivně snižovat meziregionální rozdíly (Skokan 2003).

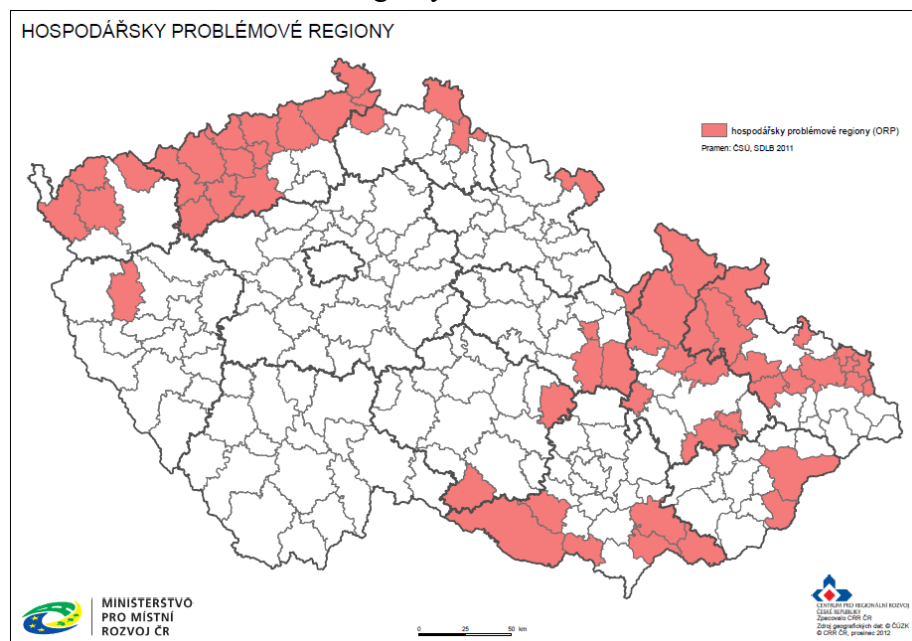
Naldi et al. (2015) zastává názor, že rozvoj venkova musí být soustředěn na specifika daného regionu. Je nutné vyzdvihovat silné stránky a udržovat přirozené konkurenční prostředí, protože jen tímto způsobem lze dosáhnout rozvoje celého území.

Vznik samostatného českého státu s sebou přinesl nárůst nezaměstnanosti určitých regionů. Tehdejší regionální politiku spravovalo několik úřadů i ministerstev a dostávalo se jí stále větší pozornosti. Jednotné uchopení této problematiky započalo v roce 1997, kdy bylo založeno Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a počalo vytváření zcela nových zásad regionálního rozvoje s ohledem na zásady regionální politiky EU (Stejskal & Kovárník 2009).

Hlavním nástrojem Ministerstva pro místní rozvoj ČR je v současné době Strategie regionálního rozvoje České republiky, která je platná pro období 2014-2020 a jejím cílem je provázat národní regionální politiku s politikou Evropské unie. Pomocí dalších dokumentů na úrovni EU (např. Územní agenda EU nebo Společný strategický rámec) se naše regionální politika orientuje na splnění vytyčených standardů s cílem získat finanční prostředky pro rozvoj regionů. Níže přiložený obrázek zachycuje tzv. problémové regiony České republiky. Dále se využívá také Programu obnovy venkova, který se soustřeďuje na rozvoj venkovského prostoru a připravuje dokumenty pro místní rozvoj. Mezi venkovské regiony zahrnuje:

- Strukturálně postižené regiony, které jsou vymezeny konkrétními indikátory a sleduje se zde zejména míra nezaměstnanosti, úpadek průmyslu a rozvoj podnikání.
- Hospodářsky slabé regiony, které se také soustředí na míru nezaměstnanosti. Dále se zde sleduje mzdová úroveň, příjmy ze zemědělské činnosti a útlum primárního sektoru ve vztahu k zaměstnanosti a hustotě osídlení.
- Venkovské regiony se definují dle vývoje obyvatelstva a jeho podílem ve venkovských obcích.
- Ostatní regiony potřebující zvláštní podporu z důvodu umístění (pohraniční regiony) či zásahu živelnou pohromou. Do této kategorie patří také bývalé vojenské prostory (Wokoun 2004).

Obrázek č. 3: Problémové regiony ČR

Zdroj: Deník veřejné správy, 2013

Jedním z důležitých pilířů Evropské unie je politika hospodářské a sociální soudružnosti neboli regionální politika. Podnětem jejího založení bylo sledování a náprava ekonomických, sociálních a environmentálních oblastí jednotlivých regionů členských států EU (Marek & Kantor 2009).

Macháček et al. (2011) uvádí, že v současnosti je aplikována ve třech rovinách:

- Nadnárodní úroveň – řízena orgány EU.
- Národní úroveň – uskutečňovaná jednotlivými členskými státy.
- Regionální úroveň – nejvíce prosazovaná a podporovaná.

Pro zaznamenání regionálních rozdílů se dle Novotné (2007) nejčastěji používají následující ukazatele:

- Ekonomické nerovnosti: hrubý domácí produkt, míra zaměstnanosti v jednotlivých sektorech, výdaje na vědu a výzkum.
- Trh práce: míra nezaměstnanosti, zaměstnanost dle pohlaví.
- Demografické nerovnosti: počet obyvatel, hustota obyvatel, složení obyvatelstva (dle věku, vzdělání atp.).
- Životní prostředí: míra znečištění vod a klimatu, objem odpadu.
- Podnikatelské aktivity: vývoj počtu podnikatelských subjektů.

3.3.3 Možnosti financování

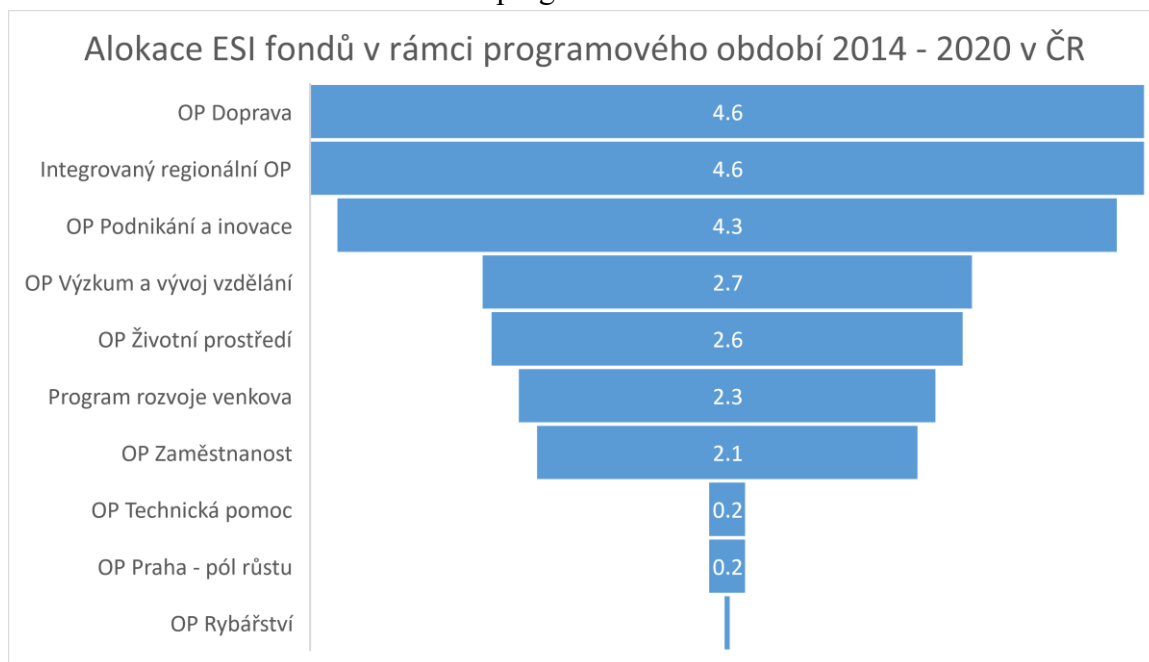
Výše popsaná klasifikace územních jednotek NUTS byla mimo jiné zřízena pro účely rozdělování finančních prostředků mezi členské státy EU. Nejvíce využívanou rovinou je úroveň NUTS 2 a právě z tohoto důvodu na návrh EU byly v České republice zřízeny regiony soudružnosti (Redlichová 2013).

Nezastupitelný význam pro evropskou regionální politiku mají strukturální a investiční fondy (tzv. ESI fondy). Níže uvedené se zaměřují převážně na rozvoj znevýhodněných regionů s cílem snížení ekonomických a sociálních rozdílů mezi jednotlivými členy EU (Informace o fondech).

- Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) je největší strukturální fond EU, který se soustřeďuje na podporu malých a středních podniků, modernizaci území, zlepšování infrastruktury, rozvoj inovací a ochranu životního prostředí.
- Evropský sociální fond (ESF) podporuje zaměstnanost a rozvoj lidského potenciálu. Jedná se tedy o neinvestiční projekty jako jsou například vzdělávací programy, rekvalifikační programy nebo programy na podporu znevýhodněných obyvatel.
- Fond soudružnosti (CF) je srovnatelný s ERDF, přestože se neřadí ke strukturálním fondům a jeho soustředění je na státy jako celky, nikoli jednotlivé regiony. Jeho význam lpí na pomoci k získání finančních prostředků využitelných v oblasti dopravy a životního prostředí, ovšem za předpokladu splnění předem vymezených kritérií.
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) poskytuje finanční podporu venkovským oblastem, zemědělskému a lesnickému odvětví. Přispívá také na ochranu krajiny a životního prostředí.
- Evropský námořní a rybářský fond (EMFF) pomocí finančních prostředků podporuje rybolov, zvyšuje konkurenceschopnost v souladu s ochranou životního prostředí.

V současnosti se nacházíme v posledním roce programového období 2014-2020, kdy na Českou republiku bylo vymezeno bezmála 24 miliard EUR z celkových 366,8 miliard EUR. Jejich rozložení (ve výše uvedených jednotkách i měně) je zaneseno v grafu č. 1. Částku lze chápat jako primární investiční nástroj pro dosažení cílů strategie Evropa 2020, kterou Pagliacci (2015) popisuje jako desetiletý plán podpory pro inteligentní a udržitelný růst.

Graf č. 1: Alokace ESI fondů v rámci programového období 2014–2020 v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných na www.dotaceEU.cz

3.3.4 Společná zemědělská politika

Jedná se o klíčovou politiku z hlediska rozvoje venkovského prostoru a zároveň o jednu z nejstarších politických směrů EU, která byla vymezena již za působení Evropského společenství. Doposud se vyvíjí, a to nejen Evropskou unií, ale i jednotlivými členskými státy. Je zaměřena na zásady rozvoje venkova a zemědělství, ze kterých vychází mnohé koncepční dokumenty jako je například Program rozvoje venkova. V minulosti prošla několika reformami, jejichž příčinou byl vývoj trhu či vstup nových států do EU. Stěžejní změnou bylo rozdělení společné zemědělské politiky (SZP) do dvou pilířů, přičemž první se zabývá zemědělstvím a druhý venkovem (Pělucha 2006).

SZP je tzv. zelená infrastruktura, jejímž smyslem je ochrana přírodního kapitálu a ochrana životního prostředí Evropy. Cílem této strategie je začlenění „zeleného“ myšlení do všech politik (Schmidt & Hauck 2018).

Velten et al. (2018) ovšem s implementací potřeb pro ochranu přírody vedoucí ze SZP nejsou spokojeni. Očekávají především alternativní přístupy v otázkách zachování biologické rozmanitosti namísto těch univerzálních, které tato politika poskytuje.

Podle Lefebvre et al. (2012) má SZP na regiony pozitivní i negativní dopad. Zapříčinila změny ve využívání půdy včetně zemědělských postupů a tím ovlivnila vývoj zemědělské krajiny. Dodává, že největší zřetel je brán na zemědělské podniky a ostatní oblasti se opomíjí, což může mít záporný dopad na celkový rozvoj. Navrhuje aplikaci politických nástrojů vedoucí vlastníky půdy ke koordinaci jejich činností s ohledem na zachování rozmanitosti krajiny.

Programové období 2014-2020 poprvé poskytlo možnost přizpůsobení přímých plateb do mnohých oblastí flexibilně, díky čemuž mohou členové snáze podchytit své národní potřeby. Společná zemědělská politika představuje přibližně 40 % z rozpočtu Evropské unie (Henke et al. 2018).

3.4 Cestovní ruch

Cestovní ruch je velmi dynamické a neustále se rozvíjející odvětví dnešní světové ekonomiky. Je to součástí terciálního sektoru – sektoru služeb. Má významný vliv na regionální rozvoj, trh práce, kulturu, infrastrukturu a životní prostředí. Jeho rozvoj je odvozován zejména od potenciálu dané oblasti. Počátky zkoumání cestovního ruchu a snahy o jeho definiční vymezení jsme zaznamenali již na přelomu 19. - 20. století. Od té doby uplynulo již několik let, ovšem jednotné vymezení je stále nedorozřešené. Například Borman & Vogt (1931) považují za cestovní ruch cesty, které se realizují za účelem relaxace, zábavy, práce či obchodu a dochází během nich k dočasné změně bydliště. Norval (1936) či Ogilvie (1933) definují cestovní ruch jako ekonomický jev. Podle autorů dochází ke spotřebě hmotných i nehmotných statků, které jsou financovány díky prostředkům získaným v oblasti trvalého bydliště.

Důležitým mezníkem pro uchopení termínu cestovní ruch včetně ostatních pojmů, které se týkají daného oboru byla Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu, konaná v roce 1991 v Ottawě. Pro účely statistik byla Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO – World Tourism Organization) stanovena následující definice: „Cestovní ruch znamená činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo své trvalé bydliště, a to na dobu kratší než

je stanovena (u mezinárodního cestovního ruchu jeden rok, u domácího cestovního ruchu šest měsíců) za účelem trávení volného času nebo služební cesty“ (ČSÚ 2004).

Vzhledem k tématu diplomové práce jsou klíčové tzv. šetrné formy cestovního ruchu, tedy takové, které se odehrávají především v přírodě či na méně osídlených územích, a to v souladu s životním prostředím a krajinným rázem. V zahraniční literatuře jsou tyto formy cestovního ruchu nazývány také jako „alternativní cestovní ruch“ či „zelený cestovní ruch.“

3.4.1 Venkovský cestovní ruch

Mnoho autorů se shoduje na tom, že nelze vymezit venkovský cestovní ruch jednotnou definicí, jelikož existuje několik pojetí samotného pojmu venkov (viz výše). Mezi dané autory můžeme zahrnout například Stříbrnou (2005) a Páskovou (2009). Jednou z nejběžnějších definic venkovského cestovního ruchu je dle Komise evropských společenství každá turistická aktivita, která je konána ve venkovském prostředí (Tchetchik et al. 2006).

O komplexnější definici se pokusila Pásková (2009), která tvrdí, že rurální turismus (neboli venkovský cestovní ruch) je souhrnné pojmenování pro typ cestovního ruchu, který je soustředěn na venkově. Jedná se o vícedenní pobyt spojený s rekreačními aktivitami, mezi které můžeme zařadit pěší turistiku, cykloturistiku, projížďky na koni, pozorování a případnou péči o domácí zvířata či konzumaci místních potravin. Návštěvníci jsou zpravidla ubytováni v menších hromadných ubytovacích zařízeních jako jsou například penziony. Síla leží na nedílných aspektech opravdového venkovského života jako je samotná krajina, čistý vzduch, místní zvyky a často i rozdílné pracovní aktivity. Rozvoj tohoto cestovního ruchu je úzce spjat s rozvojem lokality pomocí budování pěších tras, cyklotras, místních muzeí, farem, obnovy tradičních řemesel a v neposlední řadě budováním či revitalizací stravovacích a ubytovacích zařízení.

3.4.2 Historie venkovského cestovního ruchu v Evropě

Počátky rozvoje rurálního cestovního ruchu řadí Page & Connella (2014) již k polovině 18. století a za tehdejší rozvojové oblasti považuje Alpy a oblast Lake District ve Velké Británii. Ovšem například dle Stříbrné (2005) se zmíněný turismus zcela lišil od jeho současné podoby. Obecně se počátky rozmachu na evropském venkově řadí do období před průmyslovou revolucí. Ohler (2004) ale dodává, že v daném období byly možnosti cestování značně omezené, nebezpečné a nákladné. Mohly si ho dopřát pouze movitější společenské vrstvy, a to pouze prostřednictvím povozu či jízdou na koni. Ke značnějšímu rozmachu docházelo přibližně v počátku 19. století díky rozvoji železniční dopravy a parních lodí. Cestování se tedy stalo dostupnější i pro střední třídu.

Autoři Hall & Page (2014) demonstrují příčiny tohoto rozvoje v průběhu 19. století pomocí třech faktorů, kterými jsou: technologický pokrok, rostoucí příjmy a více volného času.

Přestože docházelo k rozšíření nabídky i růstu poptávky, podle Page & Connella (2014) se nejednalo o zcela rozvinuté odvětví. Tchetchik et al. (2006) souhlasí a dodává, že ke značnému zvýšení zájmu o rurální cestovní ruch došlo v průběhu 20. století díky rozvoji automobilové dopravy. Mezi faktory rozvoje v období po druhé světové válce patří rostoucí příjmy, více volného času, stále se zvyšující počet vlastníků automobilů a rozsáhlá silniční síť.

Na přelomu 80. a 90. let minulého století se do podvědomí dostávala problematika ekologie a udržitelného rozvoje. Lidé si uvědomovali, že cestovní ruch je úzce spjat s životním prostředím a že přináší spoustu negativních dopadů právě na přírodu. Postižená území se stávají pro turisty neatraktivní, a tudíž v nich dochází k úpadku cestovního ruchu. Následkem uvedeného došlo k rozvoji alternativních forem turismu, kam řadíme i venkovský cestovní ruch (Hall & Page 2014).

3.4.3 Formy venkovského cestovního ruchu

Zelenka & Pásková (2012) rozdělují rurální cestovní ruch celkem do pěti kategorií, a to: agroturismus, ekoagroturismus, ekoturismus, kulturní cestovní ruch a dobrodružný cestovní ruch. Ovšem Ministerstvo místního rozvoje ČR (2007) rozděljuje formy venkovského cestovního ruchu na: agroturismus, ekoagroturismus, ekoturismus a cykloturistiku. Kromě uvedeného rozdělení bývá k venkovskému cestovnímu ruchu řazena i pěší turistika, horská turistika, hipoturistika, chataření a chalupaření, relaxační a zdravotně orientované dovolené, vodáctví, rybaření, myslivost a lovecký turismus, houbaření, fotografování, zkoumání přírody a venkovských tradic, vinařský či naopak sportovní cestovní ruch a cestovní ruch motivovaný historií, uměním, kulturou nebo gastronomií. Většina autorů včetně Čertíka (2001) se shodují na třech nejvýznamnějších formách:

- Agroturismus

Neboli dovolená na statku či nepřesně používaný termín agroturistika je jedna ze specifických forem venkovského cestovního ruchu. Turisté tráví svůj volný čas na rodinné farmě a jejich hlavní náplní je sledování venkovského způsobu života v úzkém kontaktu s přírodou. Turisté se přímo účastní zemědělských činností za účelem aktivního odpočinku (Zelenka & Pásková 2012).

Dochází k uspokojování potřeb návštěvníků i zemědělských podnikatelů a k využívání místních surovin, zdrojů a infrastruktury (Orieška 2010).

Bojnec (2004) popisuje agroturismus jako druh venkovského cestovního ruchu, který je úzce spjat se zemědělstvím. Daný typ dovolené je vhodný například pro rodiny s dětmi a je provozován podnikateli v zemědělské prvovýrobě. Slouží jim většinou jako vedlejší zdroj k rozšíření či udržení jejich podnikatelského záměru, kterým je výroba zemědělských produktů. Tento druh cestovního ruchu nabízí zájemcům aktivní zapojení do chodu farmy. Vyzkouší si roli farmáře, řadu každodenních činností jako je péče o hospodářská zvířata, techniky výroby potravin, práce na poli, na vinici či v sadech.

Agroturismus lze dle Phillipa et al. (2010) charakterizovat pomocí tří klíčových identifikátorů:

- Reálná farma,
- zemědělská činnost,
- autentický zemědělský zážitek.

Dle Ciolac et al. (2015) musí zemědělec nabídnout dostatečně kvalitní produkt, aby byl návštěvník ochoten za něj dobře zaplatit. Dále je nezbytné vytvořit agroturistickou strukturu, která naláká turisty v každé sezóně. Mezi hlavní zásady provozování daného druhu turismu patří komplexnost agroturistických balíčků, které by měly nabízet nejen zapojení se do místního

života na venkově, ale také odpočinek a zábavu, vzdělání, tradiční výrobky, kulturní tradice a folklór.

- Ekoagroturismus

Tento specifický druh venkovského cestovního ruchu se od výše popsaného liší tím, že pobyty jsou realizovány pouze na farmách, které se zabývají alternativním zemědělstvím a výrobou bioproduktů. Dané ekologicky hospodařící farmy se nacházejí ve zdravotně nezávadném životním prostředí. Při chovu zvířat a pěstování rostlin nepoužívají žádné syntetické chemikálie, hormonální přípravky, umělá hnojiva a barviva ani konzervační látky. Výrobky z těchto farem podléhají přísným kontrolám, jelikož musí splňovat mezinárodní standardy. Následně mohou být označovány ochrannou známkou „BIO.“ Ekoagroturismus se tedy od agroturismu vyznačuje vztahem mezi turisty a farmářskou rodinou a konzumací produktů daného ekologického zemědělství (Šimková 2008).

- Ekoturismus

Je třetí forma rurálního cestovního ruchu, kterou lze charakterizovat ohleduplností vůči přírodě a podporou ochrany životního prostředí. Rygllová (2009) vyznačuje ekoturismus především toulkami v přírodě, pozorováním a poznáváním prostředí, a to zejména v chráněných krajinných oblastech, národních parcích a přírodních rezervacích. Během těchto aktivit nedochází k narušování navštěvovaných lokalit, naopak se zvyšuje jejich ochrana daného přírodního dědictví.

Podle Zelenky & Páskové (2012) se jedná například o pěší turistiku, cykloturistiku, fotografování a pozorování.

3.5 Kvalita života

Složitý, významově rozsáhlý a často používaný pojem *kvalita života* se úzce pojí hned s několika vědními sférami. Vzhledem k různorodosti možného uchopení je jeho vymezení téměř nereálné. Mnozí autoři se shodují, že jeho popsání je jednoduchý a současně i složitý úkol, jelikož výsledná definice nemusí být tolerována ostatními (Andráško 2016).

Situaci komplikuje fakt, že mnohé studie využívají pro řešení stejného tématu různé výrazy. Příkladem uvedl Payne (2005) pojmy: sociální pohoda (social well-being), sociální blahobyt (social welfare), pocit pohody (well-being), individuální pohoda (subjective well-being), životní úroveň (standard of living), lidský rozvoj (human development), spokojenost (satisfaction) či štěstí (happiness).

Ludvíková (2013) tvrdí, že zkoumaný termín lze nahradit pojmem *spokojenost*, jelikož se zpravidla jedná o vnímání života ve smyslu vztahu k místu či vybrané aktivitě.

V dřívějších dobách byl daný pojem spojován převážně se zdravotním stavem člověka. Postupně se uchopení měnilo a dávalo do vztahu například s prací či dokonce se životem jako takovým. Často se setkáme s hodnocením kvality života pomocí ekonomických ukazatelů, kterými může být majetek či výše mzdy. Diametrálně odlišný názor mohou mít například osoby s tělesným postižením, kteří si pod kvalitou života nepředstaví nic jiného než zdraví (Pomališová 2010).

Křivohlavý (2004) dodává, že na pojem můžeme nahlížet jak z hlediska jednotlivce, tak dvojice (vztah matka – dcera, zaměstnavatel – zaměstnanec) či dokonce celé skupiny (rodina, obyvatelé jedné obce).

3.5.1 Dimenze kvality života

V odborné literatuře nalezneme hojné množství členění kvality života, ovšem většina autorů se shoduje na vymezení dvou dimenzí, a to objektivní a subjektivní.

Objektivní dimenze kvality života sleduje měřitelné podmínky života, které často spadají do ekonomického, sociálního, environmentálního nebo zdravotnického odvětví a ovlivňují život člověka. Jedná se například o finanční zabezpečení, sociální status, uplatnění se na trhu práce či dostupnost zdravotní péče. Pro zpracování analýzy objektivní dimenze se nejčastěji využívají kvantitativní ukazatele (Heřmanová 2012).

Subjektivní dimenze kvality života se zabývá individuálním pohledem na sebe samého za účelem posouzení vlastního života a postavení ve společnosti (Mareš 2006).

K zachycení této dimenze se nejčastěji využívá pozorování, rozhovory nebo dotazníkové šetření.

3.5.2 Roviny kvality života

Autoři Bergsma & Engel (1988) popsali tři odlišné sféry pro zkoumání kvality života.

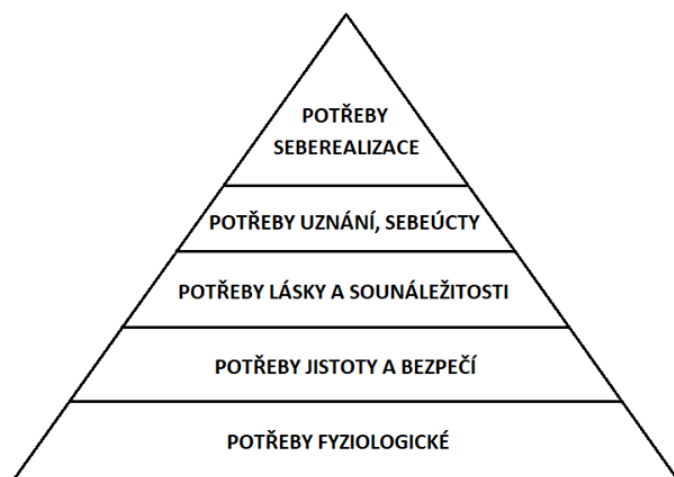
- Makro-rovina, která se zabývá kvalitou života velkých společenských celků jako je například stát. Tato rovina se dostává až k podstatě absolutního smyslu života.
- Mezo-rovina se soustřeďuje na morální hodnoty a mezilidské vztahy menších sociálních skupin.
- Personální rovina řeší život jednotlivce a jeho subjektivní pohled na kvalitu vlastního života.

3.5.3 Modely kvality života

Pojednávají o teoretickém uchopení této problematiky. V odborné literatuře najdeme hned několik modelů, zkoumajících kvalitu života. Níže jsou uvedeny nejčastěji citované.

- Maslowova pyramida potřeb se opírá o uspokojení základní fyziologických potřeb, od kterých lze přejít k uspokojování potřeb vyšších (viz obrázek č. 4).

Obrázek č. 4: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Vlastní zpracování

- Veenhoven (2000) rozdělil kvalitu života do následujících čtyř kategorií:
 - 1) Vhodnost prostředí: environmentální, ekonomické a socio – kulturní podmínky vnějšího prostředí.
 - 2) Životaschopnost: psychické i fyzické zdraví jednotlivce, jeho vědomosti a schopnosti.
 - 3) Užitečnost života: jednatelce ve vztahu k okolnímu světu a prospěchu pro společnost.
 - 4) Vlastní zhodnocení života: individuální spokojenost s životem.
- Kanadský model centra pro podporu zdraví popisuje Šubrt (2008) jako vícedimenzionální model, který zahrnuje tři hlavní a devět dílčích segmentů (viz. tabulka č. 5). Tento model se zabývá kvalitou života v celku a zcela opomíjí environmentální podmínky života.

Tabulka č. 5: Model kvality života centra pro zdraví v Kanadě

Osobní charakteristiky člověka	
Fyzické bytí	Hygiena, zdraví, vzhled
Spirituální bytí	Víra, přesvědčení, osobní hodnoty
Psychologické bytí	Sebeúcta, sebekontrola, vnímání
Vztah ke konkrétnímu prostředí	
Fyzické napojení	Domov, sousedství, práce
Sociální napojení	Rodina, sousedé, kolegové
Komunitní napojení	Kulturní vyžití, rekreace, výše mzdy
Osobní cíl realizace	
Praktická realizace	Péče o zdraví, domácí a zájmové činnosti
Volnočasová realizace	Rekreační aktivity
Růstová realizace	Vzdělávání se, rozvoj dovedností

Zdroj: Vlastní zpracování dle Quality of Life: Research unit

- Britští profesori Felce & Perry (1995) popisují kvalitu života prostřednictvím tří okruhů, do kterých zahrnují psychickou, sociální a materiální pohodu, rozvoj osobnosti a dovedností. Na zmíněné oblasti působí vnější prostředí.
 - 1) Objektivní podmínky života
 - 2) Osobní touha a individuální hodnoty
 - 3) Spokojenost

3.5.4 Indikátory kvality života

Téma kvalita života lze zkoumat pomocí mnoha ukazatelů. Někteří autoři, jako například Godor & Horňák (2010) vymezili několik desítek ukazatelů. Hagerty et al. (2001) jich definovali téměř 200 a následně je zredukovali na 7 nejvýznamnějších:

- Mezilidské vztahy,
- psychická pohoda,
- materiální pohoda,
- zdraví,
- práce,
- pocit sounáležitosti,
- bezpečnost.

Základ každé územní jednotky tvoří místní obyvatelstvo. Jednotlivcům se dostává stejných práv a povinností, stejně tak jako administrativně vymezeným územním celkům. Přesto Hrabalová (2004) apeluje na důležitost hierarchického uspořádání. Dle jejího názoru existují případy, ve kterých je pro obec výhodnější ponechat řešení určité problematiky na vyšším celku, který je schopen dosáhnout znatelnější efektivity než jedinec.

3.5.4.1 Globální úroveň

K tzv. monitoringu (sledování) kvality života dochází na globální úrovni prostřednictvím hned několika světových organizací. Mezi nejvýznamnější patří Světová banka, OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), OSN (Organizace spojených národů) či WHO (Světová zdravotnická organizace). Díky pozorování daných organizací se sesbírá velké množství dat, které se vyhodnocuje pomocí 32 indexů. Index lidského rozvoje (anglicky Human Development Index) je patrně nejznámější a nejvyužívanější. Jedná se o nástroj OSN, pomocí kterého se zjišťují data o lidské gramotnosti, vzdělání, zdraví, porodnosti, chudobě a bohatství (Human development reports).

3.5.4.2 Národní úroveň

Přestože mnoho autorů tvrdí, že ukazatele kvality života je nutné brát s rezervou, díky práci Mederlyho et al. (2002) došlo k vytvoření komplexního indexu, který zahrnuje potřebné údaje. Jedná se o Index kvality a udržitelnosti života, který se skládá ze čtyř kategorií, popsaných v následující tabulce.

Tabulka č. 6: Index kvality a udržitelnosti

Společensko - politická oblast	Postavení ČR
	Národní bezpečnostní, politická a společenská situace
Sociální oblast	Demografický vývoj
	Životní úroveň obyvatel
	Zdravotní stav obyvatel
	Úroveň zdravotnické péče
	Vzdělání, věda, výzkum
	Dostupnost informací
Ekonomická oblast	Výkonnost ekonomiky
	Rozvoj ekonomiky
	Míra zadluženosti
	Ostatní ekonomické ukazatele
Environmentální oblast	Spotřeba přírodních zdrojů
	Kvalita životního prostředí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Mederly et al. (2002)

3.5.4.3 Regionální úroveň

Jelikož ne všechna data jsou dostupná na všech územních úrovních, výše zmínění autoři upravili index z národní úrovně na regionální dle dostupnosti potřebných dat. Pro potřeby tzv. regionálního indexu využili celkem 36 ukazatelů, rozdělených do následujících skupin:

- Předpoklady pro dlouhý a zdravý život, ve kterém jsou zahrnuty demografické údaje, zdraví a bezpečnost obyvatel a kvalita životního prostředí.
- Předpoklady pro tvořivý život s dostatečným vzděláním obsahuje informace o vzdělanosti, úrovni školství, sociální soudržnosti a práci včetně možností uplatnění.
- Předpoklady pro přiměřenou životní úroveň, jenž sledují ekonomickou stránku regionu a sociální status místních obyvatel (Mederly et al. 2002).

3.5.4.4 Obecní úroveň

Indikátory takřka nejnížší úrovně jsou zpravidla vytvářeny za účelem porovnání vývoje dané obce v časovém horizontu či vzájemného porovnání dvou a více obcí. Výzkum lze uskutečnit jak subjektivní, tak i objektivní a měl by zahrnovat otázky týkající se místní ekonomiky, sociální spravedlnosti, životního prostředí a infrastruktury (Hřebík & Třebický 2007).

Projekt Obce v datech, který je financován Evropským fondem pro regionální rozvoj a Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR porovnává kvalitu života v Praze a dalších 205 obcích s rozšířenou působností. Využívá veřejně dostupná data a pomocí objektivních indexů zkoumá oblasti sociálních vztahů, zdraví, životního prostředí a materiálních hodnot. Ze získaných hodnot vytváří tzv. Index kvality života, jehož struktura je zanesena v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7: Index kvality života

Zkoumaná oblast	Použitý index
Zdraví a životní prostředí	Index průměrné délky života
	Index dětských lékařů
	Index praktických lékařů
	Index lékáren
	Index dojezdu do nemocnice
	Index chráněných území
	Index znečištěného ovzduší
	Index znečišťovatelů
Vzdělání a materiální zabezpečení	Index kvality středních škol
	Index kapacity mateřských a základních škol
	Index exkurzí
	Index nezaměstnanosti
	Index nabídky pracovních míst
	Index finanční dostupnosti bydlení
	Index hmotné nouze
Sociální vztahy a dostupnost služeb	Index restaurací
	Index supermarketů
	Index kin
	Index bankomatů
	Index sounáležitosti
	Index zájmu o místní volby
	Index silničního a železničního pokrytí
	Index dopravní nehodovosti
	Index přírůstku obyvatelstva
	Index stěhování mladých
	Index hazardu

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných na www.obcevdtech.cz

4 Zhodnocení podkladových údajů

Tato kapitola se zaměřuje na charakteristické rysy zkoumané obce Všesulov. Autorka má ke zvolené obci osobní vztah i přesto, že v ní nežije. Zaujala ji nejen ochota místních obyvatel a blízkost k přírodě, ale také zájem občanů o zajištění komplexního a harmonického rozvoje a podporu prosperity s ohledem na zachování kvality životního prostředí.

Pro potřeby zpracování následujících charakteristik byly využity informace získané z následujících zdrojů:

- Územní vymezení a přírodní podmínky obce
Geografická poloha byla vymezena na základě internetových stránek **www.mapy.cz** (<https://mapy.cz/zakladni?x=13.6119177&y=50.0420654&z=13&source=muni&id=4371>). Kapitola je doplněna o rozbor území z hlediska druhů půd, které bylo zpracováno z veřejné vyhlášky **Opatření obecné povahy územního plánu Všesulov**, které je dostupné na oficiálních stránkách obce (<https://www.vsesulov.cz/uzemni-plan-obce/>). Ze stejného zdroje byly využity informace hodnotící přírodní podmínky území, na kterém se obec nachází. V této části se diskutuje o krajinném reliéfu, přírodní rozmanitosti, vodních a půdních charakteristikách i klimatických podmínkách. Získané podklady byly doplněny o informace získané na **eKatalogu BPEJ**, který se soustřeďuje na bonitované půdně ekologické jednotky (<https://bpej.vumop.cz/52601>).
- Historie obce
Pro studium historických aspektů byla využita kniha **Obce v okolí Čisté** (Sklenář 2011), která byla autorce propůjčena od jednoho z Všesulovských obyvatel.
- Demografie
Potřebné údaje od roku 1869 až do současnosti byly získány na portálu ČSÚ v sekci **Všesulov – Demografický vývoj** (https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profiluzemi&uzemiprofil=3154&u=__VUZEMI__43__565130). Zpracování bylo doplněno o podrobnější data z **Databáze demografických údajů za obce ČR** (<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>) a **Vybraných údajů za obec – Všesulov** (https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profilzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__565130).
- Infrastruktura
Dopravní pokrytí bylo nastudováno z portálu **www.mapy.cz** (<https://mapy.cz/zakladni?x=13.6119177&y=50.0420654&z=13&source=muni&id=4371>) a **IDOS Jízdní řády** (<https://idos.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/vysledky/?f=Rakovn%C3%ADk&fc=1&t=V%C5%A1esulov&tc=1>). Technická vybavenost byla vymezena dle dostupných informací z veřejné vyhlášky **Opatření obecné povahy územního plánu Všesulov** (<https://www.vsesulov.cz/uzemni-plan-obce/>) a z vlastních zkušeností či informací poskytnutých tamními obyvateli, stejně jako informace o občanské infrastruktuře.

- **Hospodaření obce**
Ke zpracování hospodářské situace obce v posledních letech byla využita veřejná databáze ČSÚ, přesněji **Vybrané údaje za obec – Všesulov** (https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__565130). Dále také **obecní rozpočty** z posledních pěti let, které byly poskytnuty členem zastupitelstva obce.
- **Svazek obcí mikroregionu Čistá – Senomaty**
K získání informací ohledně mikroregionu, jejímž členem je i obec Všesulov, byly využity **oficiální webové stránky svazku** (<https://www.cista-senomaty.cz/>).
- **Přírodní, kulturní a sportovní atraktivity v okolí**
Základní informace o níže popsanych atraktivitách byly zpracovány na základě **oficiální webové stránky hradu Krakovec** (<https://www.hrad-krakovec.cz/cs>) a **hradu Křikolát** (<https://www.hrad-krivoklat.cz/cs>). Doplňující informace ohledně okresního města Rakovník byly získány na webových stránkách **Římskokatolické farnosti Rakovník** (<https://rkfrakovnik.webnode.cz/news/kostel-sv-bartolomeje/>) a na českém turistickém portálu **Kudy z nudy** (<https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/stredni-cechy/stredni-cechy-zapad/rakovnik>). Informace o CHKO Křivoklátsko byly nastudovány ze serveru **Agentury přírody a ochrany krajiny ČR** (<http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/>).

Dalším krokem pro zpracování problematiky zkoumané oblasti je kvantitativní výzkum, který byl realizován v lednu a únoru roku 2020, pomocí dotazníkového šetření. Disman (1993) považuje dotazníkové šetření za nejvíce využívaný nástroj kvantitativního výzkumu, jelikož zajišťuje relativně snadný, rychlý a levný sběr potřebných dat. Struktura takového šetření by měla být koncipována maximálně do 20 otázek, na které dotazovaný zvládne odpovědět maximálně za 10 minut. Tato nepsaná pravidla zamezují, že respondenti vyplnění potřebný dotazník pouze z části (Borůvková 2013).

Na základě této studie byl vytvořen dotazník pro potřeby diplomové práce v rozsahu 15 otázek (viz kapitola 11), které byly koncipovány na míru obyvatelům Všesulova s cílem zjištění jejich názoru na současný stav obce a na žádoucí směr dalšího rozvoje. Mezi populaci byl výzkum rozšířen pomocí online serveru www.surveymonkey.com, na kterém bylo šetření vytvořeno. Celkem se zúčastnilo 82 osob, které v obci trvale či rekreačně přebývají. Výsledky výzkumu byly zpracovány v programu Microsoft Excel a následně doplněny o vlastní poznámky a komentáře.

4.1 Územní vymezení obce

Zkoumané území se nachází ve Středočeském kraji a spadá do správního obvodu okresního města Rakovník, od kterého je vzdálené přibližně 10 km. Na přiložené mapě je červeně vyznačena přesná poloha obce Všesulov v rámci daného kraje i celé České republiky.

Obrázek č. 5: Poloha obce Všesulov

Zdroj: Wikipedie 2019

Obec se rozprostírá na jednom katastrálním území se střední nadmořskou výškou 474 metrů nad mořem. Oblast Všesulova zaujímá 417,49 ha a skládá se z následujících druhů pozemků:

Tabulka č. 8: Skladba území obce dle druhu pozemků

Druh pozemku	Výměra
Zemědělská půda	224,22
Orná půda	171,84
Chmelnice	0
Vinice	0
Zahrada	6,43
Ovocný sad	1,07
Trvalý travní porost	44,88
Nezemědělská půda	193,27
Lesní pozemek	160,56
Vodní plocha	3,89
Zastavěná plocha a nádvoří	3,91
Ostatní plocha	24,91

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných na www.vsesulov.cz

4.1.1 Přírodní podmínky

Vybraná obec se nachází v úžlabí mezi Žihelskou pahorkatinou a CHKO Křivoklátsko. Mírně členitý reliéf krajiny zasahuje do povodí Berounky a je rozdělen Šípským potokem, který napomáhá k udržení ekologické stability a zároveň dotváří přírodní rozmanitost a estetickou

hodnotu. Nedílnou součástí krajinné struktury jsou lesní porosty, které zaujímají přibližně 30 % území. Významnou charakteristikou obce je Všesulovský rybník, který je situovaný v centru obce. Dále na jihovýchodě obce nalezneme Šípský rybník, poblíž kostela Hořejší rybník a severovýchodně poslední (bezejmenný) rybník. Řešené území je obklopeno harmonickou krajinou, která je doplněna o rozvolněnou zástavbu venkovských domů. Územní plán obce je vytvořen s ohledem na krajinný ráz obce (významné krajinné prvky, lesy, trvalé travní porosty, louky, zahrady, sady rybníky i potoky). Podél již zmíněného Šípského potoka nalezneme nivní a hlinito-písčité půdy, na zbytku území převažují písčito-hlinité půdy (Veřejná vyhláška obce Všesulov 2018).

Zemědělská půda, spadající do bramborářského výrobního typu, zaujímá přibližně 55 % území obce, přičemž podíl orné půdy tvoří více než 75 %. Oblast se nachází v mírně teplé a mírně vlhké klimatické kategorii „B5“. Další atmosférické charakteristiky jsou zaneseny v následující tabulce (eKatalog BPEJ).

Tabulka č. 9: Klimatické charakteristiky

Průměrná roční teplota	7 - 8 ° C
Průměrná zimní teplota	- 2,7 ° C
Průměrná letní teplota	17 ° C
Nejteplejší měsíc v roce	červenec
Nejchladnější měsíc v roce	prosinec a leden
Celoroční úhrn srážek	503 mm
Maximum srážek v roce	červen/červenec
Minimum srážek v roce	leden
Převládající směr větrů	severozápadní
Nejméně četný směr větrů	jižní

Zdroj: Vlastní zpracování dle veřejné vyhlášky obce Všesulov 2018

4.1.2 Historie obce

Původní název této obce zněl Všeslav, postupem času však došlo ke zkomolení na Všesulov. První dochovaná zmínka o obci Všesulov se datuje na počátek 14. století, ovšem založena byla pravděpodobně již dříve. Tenkrát náležela ke královskému království, následně od roku 1360 byla v působnosti majitele Krakova a od roku 1530 majetkem Albrechta z Kolovrat, který Všesulov spolu s několika dalšími okolními vesnicemi získal jako dědictví po otci. Ve Všesulově postavil dvůr s tvrzí, ke kterému přidružil veškeré neobdělávané polnosti a nastěhoval se sem. Po jeho smrti v roce 1542 přešel tento majetek na Albrechtovu ženu Barboru Šlikovou z Holiče a v roce 1552, po dosažení plnoletosti, na jejich syna Kryštofa Jindřicha. Ten, přiklánějíc se k protestantství, nechal opravit místní kostel a dosadil zde luteránského kněze. První zmínky o všesulovském kostele jsou datovány do 14. století. Tehdy byli jeho patrony majitelé krakovského hradu ležícího nedaleko. Po staletí své existence prošel kostel mnoha mezníky. V době husitských válek byl zcela zbourán, avšak již v roce 1460 byl díky Albrechtovi z Kolovrat znovu opraven. V roce 1561 nechal Albrechtův syn Kryštof kostel opravit a jelikož se sám přikláněl k protestantství, dosadil zde i protestantského kněze. Z této doby pochází i dochovaná pískovcová kropenka, tvarem připomínající kalich. Ani tzv. třicetiletá

válka (1618-1648) se obci Všesulov nevyhla. Obec byla vypálena a místní kostel opět zbourán. Až v roce 1676 byl na svém místě vybudován barokní kostel, od roku 1694 sloužící jako farní. Za zmínku stojí obraz sv. Martina na koni z 1. poloviny 18. století nacházející se nad oltářem, dva zvony – první pochází z 1. poloviny 15. století a druhý nechal odlít Kryštof Jindřich Kolovrat v roce 1557. V kostele je také pohřben celý rod Kolovratů, o čemž svědčí dochované náhrobní kameny 6 rodinných hrodek tohoto rodu. Kousek pod kostelem se nachází kamenná socha sv. Jana Nepomuckého (Sklenář 2011).

Za správy Všesulova rodem Kolovratů se obci velmi dařilo. Kromě kostela a fary zde fungoval i místní pivovar se sladovnou, krčma či ovčín, k obci patřily rybníky, obora, lesy a okolní louky. Všesulovu náležely i okolní vesnice Krakov, Křekovice, Šípy, Václavy, Závídov a Zdeslav. Důležitým milníkem byl rok 1620, tedy období třicetileté války, kdy přes Rakovnicko procházela císařská armáda čítající 50 000 mužů. Vojáci plenili a rabovali vše, co se jim postavilo do cesty a ani Všesulov nebyl výjimkou. Obec, včetně kostela, byla vypálena a z místních obyvatel téměř nikdo nezůstal. Následné znovuosídlení mělo velmi pozvolné tempo. V roce 1676 koupil Všesulovské panství Karel Maxmilián hrabě Lažanský, jenž zde nechal vystavět barokní kostel spolu se vším vybavením. Doložené zprávy zmiňují první třetinu 18. století, kdy v obci bylo pouhých osm chalupníků, jeden pastýř a jeden mlynář. Ve vsi, včetně panského dvora, je v té době evidováno 54 obyvatel. O sto let později zde však zdejší populace vzrostla na 308 obyvatel. V roce 1701 přikoupil Karel Lažanský statek Chříč a postupně tak vznikalo chříčské panství čítající 10 dvorů (Chříč, Šípy, Všesulov, Nový Dvůr, Dubjany, Hedecko, Ptyč, Strachovice, Březsko a Václavy), městečka, vesnice, přilehlé mlýny, pily, hamry atd. Po smrti Karla Maxmiliána Lažanského zdědila panství hraběnka Marie Gabriela Lažanská, která jej odkázala z jedné poloviny svému synovi Maxmiliánu Václavovi a druhou polovinu věnovala pražskému Ústavu šlechticů. Jelikož byl na statku dluh 450 000 zlatých, který nebyl schopný nikdo splatit, byl dán statek do veřejné dražby. Roku 1764 byla odkoupena Ústavem šlechticů i druhá polovina majetku. Tento Ústav vlastnil chříčské panství v letech 1764–1906, kdy jej prodal hraběti Štěpánu Götzendorf-Grabowskému. Další majitelé byli např. Gustav Fischer, Dr. Karel Černohorský či František Pokorný. V roce 1901 byl ve Všesulově založen Sbor dobrovolných hasičů, v roce 1910 Svaz domkářů a maloročníků a v roce 1912 Divadelní spolek Tyl. Obecní škola byla ve Všesulově postavena až v roce 1923, do té doby docházeli žáci do obce Čistá, vzdálené necelé 4 km. V roce 1923, přesněji 23. června, byl v obci odhalen pomník 7 padlým hrdinům zabitých při bojích v 1. světové válce. Tento pomník je zde k vidění dodnes. Roku 1940 byla ve Všesulově zřízena vlaková stanice (Sklenář 2011).

5 Vlastní projekt

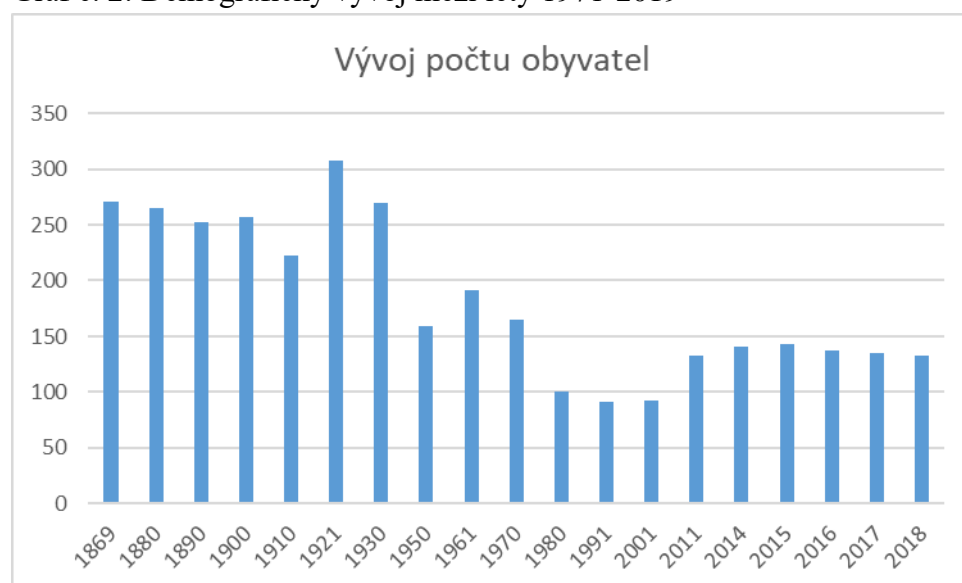
Předchozí kapitola se zabývala charakteristikou zájmového území na základě dostupných materiálů a zhodnocení podkladových údajů. Následně jsou zpracovány demografické údaje zasahující až do roku 1869, současná situace dopravní, technické a občanské infrastruktury. Podrobně je rozebráno hospodaření obce v posledních pěti letech, a to zejména výdaje do dopravní a občanské infrastruktury a životního prostředí. Popsána je také činnost svazku obcí mikroregionu, do kterého zkoumaná obec spadá a zároveň atraktivity v blízkém okolí Vsesulova.

5.1.1 Demografie

Historický vývoj počtu obyvatel sahá dle údajů dostupných na Českém statistickém úřadě až do roku 1869, kdy v obci žilo 271 obyvatel. V následujících letech počet nepravidelně kolísal, ovšem rozdíly byly téměř zanedbatelné. Jednalo se vždy o přírůstek či úbytek obyvatel v maximálním rozsahu 10 lidí. Největší skok byl zaznamenán mezi lety 1910, kdy v obci bylo 223 obyvatel, a 1921, kdy jejich počet vystoupal na 307. Tento rok byl jediný za posledních 150 let, kdy populace nabyla počtu vyššího než 300. Důvodem razantnějšího úbytku obyvatel mezi lety 1930–1950 byly pravděpodobně okolnosti související s druhou světovou válkou. Přesný rozdíl mezi těmito lety byl 111 lidí (ČSÚ 2018).

Demografický vývoj posledních téměř padesáti let je znázorněn v následujícím grafu. V roce 1971 bylo ve vybrané obci jednoznačně nejvíce obyvatel, přesně 163. Následně měl populační vývoj klesající tendenci, která se zastavila v roce 1994. V tomto roce bylo v obci pouhých 84 obyvatel. Následujících šest let měl vývoj opět rostoucí charakter. V roce 2000 ovšem začal vývoj opět stagnovat a až mezi lety 2008-2009 a 2009-2010 můžeme vidět meziroční růst vždy o 19 lidí. Poslední výraznější úbytek (o 13 lidí) byl zaznamenán mezi lety 2010 a 2011, od té doby počet obyvatel obce stále klesá, ovšem pomalejším tempem (ČSÚ 2018).

Graf č. 2: Demografický vývoj mezi lety 1971-2019

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat dostupných z ČSÚ (2018)

K 1.1.2019 bylo v obci Všesulov evidováno 133 obyvatel, z toho 69 žen a 64 mužů. Průměrný věk místní populace je 41,2 let (ČSÚ 2019).

5.1.2 Infrastruktura

Dopravní infrastruktura obce je pokryta silnicí II. třídy číslo 229, která patří mezi hlavní tahy ve směru Rakovník – Plzeň. Obec je zároveň dostupná díky veřejné autobusové dopravě, jež je provozována společností ANEXIA BUS s.r.o. a LEXTRANS BUS s.r.o. Vlaková doprava je obsloužena pomocí spojů poskytnutých společností České dráhy, a.s. mezi Rakovníkem a Kralovicemi (IDOS).

Technická infrastruktura je v obci pokryta pouze částečně. Zřízený vodovod obsluhuje pouze polovinu obce (přibližně 60 lidí) a areál hřbitova. Posílení místní studny, která by měla být dostačující pro potřeby celého území obce je v řešení. Výsledný vodovod by dosahoval cca 500 metrů, ovšem nepředpokládá se jeho využití pro požární účely. V obci nalezneme pouze dešťovou povrchovou kanalizaci. Problematika odpadních vod je řešena jednotlivými smlouvami s čistíčkou odpadních vod (ČOV) v ORP Rakovník. Do budoucna se plánuje výstavba vlastní ČOV i vybudování splaškové kanalizace. Obec je zásobena elektřinou od společnosti ČEZ Distribuce a.s. a nemá vybudováno zásobování plynem (Veřejná vyhláška obce Všesulov 2018).

Občanská vybavenost je úměrná výši populace. V obci nenalezneme žádný obchod, školu ani zdravotnické zařízení. Za zmíněnými musejí obyvatelé dojíždět do okolních obcí, nejčastěji do okresního města. Místní obyvatelé ovšem mohou navštívit knihovnu a tzv. společenskou místnost, která bývá zpravidla otevřena určitým účelem (oslav, zasedání zastupitelstva apod.) a slouží jako pohostinné zařízení. V obci se nachází fotbalové hřiště s krytým venkovním posezením a v jeho blízkosti nalezneme i dětské zázemí. Dominantou obce je kostel sv. Martina ze 14. století, v jehož blízkosti se pořádají místní výstavy a ostatní kulturní akce. Sbor dobrovolných hasičů působí v obci již od roku 1906 (Oficiální webové stránky obce Všesulov).

5.1.3 Hospodaření obce

Z posledních dostupných údajů ČSÚ z roku 2018 bylo v obci zaregistrováno celkem 27 podnikatelských subjektů, z toho 14 se zjištěnou aktivitou, jejichž zaměření je uvedeno v následující tabulce.

Tabulka č. 10: Aktivní podnikatelské subjekty rozdělené dle zaměření činnosti

Činnost podniku	Počet podniků
Zemědělství, lesnictví a rybářství	4
Průmysl celkem	2
Stavebnictví	3
Doprava a skladování	2
Činnost v oblasti nemovitostí	1
Profesní, vědecké a technické činnosti	1
Veřejná správa a obrana	1

Zdroj: Vlastní zpracování dle údajů dostupných z ČSÚ (2019)

Níže přiložená tabulka udává ekonomický přehled posledních pěti let. První sloupec zachycuje obcí sestavený rozpočet pro veškerou hospodářskou činnost daného roku. Druhý sloupec zachycuje objem veškerých příjmů, tedy daňových, nedaňových a kapitálových příjmů a získaných dotací a darů. Následující sloupec naopak zachycuje souhrn běžných a kapitálových výdajů. Odečtením sumy příjmů a výdajů získáme zisk, který je zanesen v posledním sloupci. Níže uvedené hodnoty ve všech tabulkách této kapitoly jsou udány v Kč. Suma příjmů za rok 2019 zatím není zpracována, tudíž je hodnota nahrazena symbolem „-“ stejně tak jako zisk daného roku, který z uvedeného důvodu nelze spočítat.

Tabulka č. 11: Hospodaření obce mezi lety 2015-2019

Rok	Rozpočet	Příjmy	Výdaje	Zisk
2015	2 102 000	2 126 255	1 435 371	690 884
2016	2 237 872	2 229 561	1 851 131	378 430
2017	2 557 060	2 389 758	1 926 573	463 185
2018	2 551 838	2 250 550	1 909 937	340 613
2019	2 907 800	-	948 852	-

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých obcí Vsesulov

Uvedená tabulka zobrazuje meziroční pohyb sestavovaného rozpočtu, reálných výdajů a výsledného zisku. Vzhledem k zaměření této diplomové práce je přiloženo podrobnější zpracování zájmových oblastí, kterými jsou: dopravní infrastruktura, občanská infrastruktura a služby pro veřejnost, životní prostředí.

5.1.4 Dopravní infrastruktura

Do rozpočtu byly zahrnuty položky týkající se nákupu materiálu a služeb. Finanční prostředky byly následně využity na opravu a údržbu dopravních komunikací. Ve všech zkoumaných letech byla částka znatelně nadsazena. Největší rozdíl můžeme vidět v loňském roce, ve kterém se předpokládaly náročnější silniční úpravy, ovšem výsledně zbyla částka větší než 300000 Kč (viz tabulka č. 11). Důvodem může být například delší časový interval pro získání nutných povolení či nedostatek pracovních sil.

Tabulka č. 12: Rozpočet obce – zaměření na dopravní infrastrukturu

Položka	Rok									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno
Silnice	65 000	17 500	45 000	13 015	66 150	38 767	176 000	42 722	360 000	38 470
Provoz veřejné silniční dopravy	8 000	0	8 000	15 510	18 000	14 300	18 000	12 330	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých obcí Vsesulov

5.1.5 Občanská infrastruktura a služby pro veřejnost

Pro potřeby obyvatelstva bylo v každém rozpočtu vymezeno hned několik kategorií, které jsou zachyceny v tabulce č. 13. Povšimnout si můžeme například každoročního financování kulturních záležitostí a činností náboženských společností, pro které byl rozpočet sestaven

takřka na míru. Znatelné investice byly použity do oblasti bytového hospodářství a požární ochrany. Problematika pitné vody a s tím spojeného vodovodu již byla zmíněna výše, tudíž není divu, že některé finanční prostředky se ubíraly i tímto směrem. V posledních letech dochází v obci k postupné úpravě a novému pokrytí veřejného osvětlení. Investované částky posledních let jsou také zahrnuty v následující tabulce.

Tabulka č. 13: Rozpočet obce – zaměření na občanskou infrastrukturu a služby pro veřejnost

Položka	Rok									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno
Činnosti knihovnické	14 000	1 200	0	144	500	0	500	0	0	0
Kultura	45 000	33 759	49 500	32 392	62 484	46 766	59 500	53 412	60 000	38 932
Činnosti registrovaných církví a nábož.společností	25 000	25 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	0	20 000	0
Ostatní činnosti v záležit. Kultury a církví	34 000	29 652	34 000	17 400	34 000	18 757	25 000	15 500	40 000	9 795
Tělovýchova	40 000	0	0	0	1 227	1 227	30 000	29 860	70 000	0
Bytové hospodářství	206 000	37 042	85 000	54 256	60 000	59 069	92 000	87 826	91 530	27 892
Veřejné osvětlení	70 000	102 222	101 000	76 762	80 000	68 784	80 000	71 804	170 000	1 921
Požární ochrana	20 000	16 548	90 500	56 862	50 000	49 858	78 000	77 213	31 000	1 142
Pitná voda	88 000	55 433	231 000	63 436	93 000	72 608	80 000	41 964	230 000	39 567

Zdroj: Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých obcí Všesulov

5.1.6 Životní prostředí

Nedílnou součástí každého z nás je životní prostředí a o jeho zachování a údržbu ve veřejných prostranstvích se stará obec. V rámci Všesulova se zaměření směřuje k samotné péči o přírodu a místní zeleň, stejně tak jako o vodní toky. Neopomínají se ani sběr a svoz všemožných odpadů a odvod odpadních vod.

Tabulka č. 14: Rozpočet obce – zaměření na životní prostředí

Položka	Rok									
	2015		2016		2017		2018		2019	
	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno	Rozpočet	Čerpáno
Odvádění a čištění odpadních vod	5 000	2 869	5 000	0	5 000	0	5 000	0	5 000	0
Vodní toky a vodohospodářská nebezpečných odpadů	15 000	0	0	18 150	90 773	0	100 000	0	20 000	0
Sběr a svoz komunálních odpadů	5 000	8 591	10 000	6 573	10 000	2 448	10 000	180	10 000	3 989
Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	120 000	93 129	165 000	180 579	150 000	114 875	150 000	145 608	151 800	126 158
	180 500	136 695	228 000	56 566	253 000	68 655	183 000	155 316	232 000	189 937

Zdroj: Zdroj: Vlastní zpracování dle dat poskytnutých obcí Všesulov

5.1.7 Svazek obcí mikroregionu Čistá – Senomaty

V tomto svazku se sdružuje 15 správních území nacházejících se západně od města Rakovník, a to obce Senomaty, Zavidov, Břežany, Všesulov, Senec, Drahouš, Šípy, Čistá, Václavy, Petrovice, Řeřichy, Velká Chmelištná, Krty, Šanov a Příčina. Jedná se o dobrovolné sdružení výše zmíněných obcí založené v roce 1999 poskytující "poradenské a administrativní služby v oblasti zadávání veřejných zakázek podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek" a také "v oblasti dotačních příležitostí", a to všem obcím rakovnického regionu. Služby zahrnují např. byrokratickou přípravu při zadávání veřejné zakázky či žádání o dotaci, její zpracování, dohled nad průběhem, povinné uveřejňování informací anebo "pomoc při závěrečném vyúčtování projektu poskytovateli dotace." Součástí veřejného života tohoto mikroregionu je také pořádání různých kulturních a společenských akcí, jako je dětský karneval, obecní plesy, jarmarky či setkávání seniorů při pravidelných odpoledních tanečních zábavách (Oficiální webové stránky Svazku obcí mikroregionu Čistá – Senomaty).

5.1.8 Přírodní, kulturní a sportovní atraktivity v okolí

- **Krakovec**

Zřícenina hradu, založeného ve druhé polovině 14. století, se nachází ve stejnojmenné obci vzdálené asi 5 km od Všesulova. Vystavěn byl v době vlády Václava IV., tedy v době vrcholné gotiky. V 16. století proběhly na hradě úpravy v duchu renesance, které však jeho podobu významně nezměnily. v roce 1414 zde pobýval Mistr Jan Hus před svým odjezdem na kostnický koncil. Zajímavostí pro návštěvníky může být, že se zde natáčel oblíbený film *At' žijí duchové!* a pohádka *Princ a Večernice* (Oficiální webová stránka hradu Krakovec).

- **Rakovník**

Velké množství památek láká k návštěvě města Rakovník. Pozůstatky středověkého opevnění připomínají dvě gotické brány – Vysoká a Pražská. Vysoká brána dnes složí jako vyhlídková věž, uvnitř které se nachází například také expozice gotických obrazů či fotografií starého Rakovníka. Za zmínku stojí také Kostel sv. Bartoloměje. Jedná se o gotický chrám, který se nachází na historickém Husově náměstí. Kamenná stavba je zajímavá např. freskou vyobrazující umučení sv. Bartoloměje a světice, pravděpodobně sv. Doroty z první poloviny 14. století, kazatelna z počátku 16. století, zvon zavěšený na chrámové věži z roku 1598 anebo varhany z konce 19. století (Římskokatolická farnost Rakovník). Na Husově náměstí nalezneme také barokní pískovcový sloup zvaný Mariánský. Postaven byl roku 1749 a je chráněn jako kulturní památka České republiky. Další kulturní památkou je židovský hřbitov založený v roce 1635, na němž se dochovalo přes 400 náhrobků. Židovskou obec zde připomíná také budova bývalé synagogy, v níž se dnes nachází Rabasova galerie (*Kudy z nudy – Rakovník*).

- **Křivoklát**

Hrad vybudovaný za vlády Přemysla Otakara II. je jedním z nejstarších a nejvýznamnějších sídel českých knížat a králů. Původní lovecký hrad byl za vlády Vladislava

II. Jagellonského přestavěn do pozdně gotického stylu a stal se jedním z nejlepších sídel centrální Evropy (Oficiální webová stránka hradu Křivoklát).

- **CHKO Křivoklátsko**

Chráněná krajinná oblast o rozloze 628 km² je pokrytá ze dvou třetin listnatými a smíšenými lesy. Členitost a geologická rozmanitost této oblasti je umocněna protékající řekou Berouňkou, která se svým tokem zařezává do krajiny a ve svém údolí udržuje klima typické spíše pro podhorské oblasti. Oproti tomu se na lesem pokrytých stráních a skalních výběžcích daří fauně a floře charakteristické spíše pro teplejší oblasti. Na území CHKO žije nespočet druhů živočichů, z nichž některé najdeme na červeném seznamu ohrožených. Roste zde více než 50 druhů dřevin a na 1800 druhů cévnatých rostlin. Díky rozmanitosti zdejší přírody se CHKO Křivoklátsko řadí na seznam biosférických rezervací UNESCO (Správa CHKO Křivoklátsko).

5.2 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

V současné době je dle dostupných zdrojů ve Vsesulově celkem 64 mužů a 69 žen. První otázka dotazníkového šetření byla zaměřena právě na pohlaví respondentů, které bylo následně použito k porovnání genderově odlišných či shodných názorů. Průzkumu se zúčastnil téměř shodný počet mužů a žen. Vzhledem k lokalitě obce lze předpokládat, že většina obyvatel sdílí domov s rodinou jedné či více generací. Méně pravděpodobné je usídlení jednotlivců produktivního věku v této odlehle lokalitě okresního města. Porovnáme-li výsledky dotazníkového šetření z hlediska pohlaví respondentů, kdy mužů se zúčastnilo 40 a žen 42, najdeme hned několik více či méně rozdílných názorů. V kategorii žen byla nejvíce zastoupena věková skupina 41-60 let, zatímco u mužů kategorie 26-40 let. Počty v dalších dvou kategoriích jsou téměř totožné (viz tabulka č. 15).

Tabulka č. 15: Věkové kategorie a pohlaví respondentů

Věk	Pohlaví		Celkem
	Muži	Ženy	
18 - 25	6	7	12
26 - 40	17	11	28
41 - 60	12	17	29
60 a více	5	7	12
Celkem	40	42	81

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Populační složení obce je nejvíce zastoupeno v kategoriích 15–64 let a průměrný věk činí 41,2 let (ČSÚ 2018). Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce osob ve středním věku, tedy 41–60 let. V posledních letech dochází k nárůstu počtu vystěhovalých z obce, proto byla do šetření zahrnuta otázka, která zkoumá charakter bydlení. Přesněji, zdali daný respondent obec navštěvuje příležitostně či v obci bydlí. Podkladem pro tuto otázku jsou data dostupná z posledního národního sčítání lidí, domů a bytů, které bylo prováděno v roce 2011. V té době

bylo na území Vsesulova celkem 52 domů, z toho 49 rodinného typu, 2 bytového typu a jeden nespecifikovaného typu. Z celkového počtu domů bylo pouze 33 obydleno, což činí přibližně 63 % obydlenosti Vsesulova (SLDB 2011). Na základě získaných dat lze konstatovat, že téměř 60 % dotazovaných má v obci trvalé bydliště. Zbývá část navštěvuje obec příležitostně za účelem rekreace. Trvalé bydliště v obci Vsesulov má o 6 žen více než mužů, a naopak za rekreačním účelem obec navštěvuje pouze 15 žen. Údaje SLDB 2011 také v obci zachytily celkem 45 ekonomicky aktivních obyvatel, z toho 37 zaměstnaných a 8 nezaměstnaných. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatele se řadí nepracující důchodci, kterých bylo zjištěno 29 a dále žáci, studenti a učni, kterých bylo započítáno celkem 16. U 31 obyvatel nebyla zjištěna ekonomická aktivita. Pro potřeby výzkumu byla zvolena otázka zjišťující ekonomické postavení respondentů. Mezi možné odpovědi byla kromě výše uvedených ekonomických aktivit přidána možnost „podnikatel/ka“ a „rodičovská dovolená.“ Téměř 50 % respondentů je zaměstnáno a pouze jeden z nich je v současnosti na mateřské dovolené. Přesné výsledky jsou zaneseny v následující tabulce.

Tabulka č. 16: Ekonomické postavení respondentů s trvalým či rekreačním charakterem bydlení

Ekonomické postavení	Bydlení v obci					
	Trvalé		Rekreační		Celkem	
	Absolutní	Relativní (%)	Absolutní	Relativní (%)	Absolutní	Relativní (%)
Zaměstnaný/á	22	45,8	18	52,9	40	48,8
Nezaměstnaný/á	3	6,3	1	2,9	4	4,9
Podnikatel/ka	9	18,8	3	8,8	12	14,6
Student/ka	3	6,3	9	26,5	12	14,6
Rodičovská dovolená	0	0	1	2,9	1	1,2
Důchodce/kyně	11	22,9	2	5,9	13	15,9
Celkem	48	100	34	100	82	100

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Obě zkoumané skupiny (muži a ženy) mají zcela rovný počet zaměstnaných i nezaměstnaných osob. Rozdíl nastává v kategorii seniorů (více žen) a podnikatelů (více mužů). Otázka zjišťující, kolik let respondenti v obci působí popsala, že od narození je v obci více mužů než žen. Většina žen zvolila odpověď „10 a více let.“

Tabulka č. 17: Kolik let respondenti v obci bydlí či ji navštěvují

Počet let	Muži		Ženy	
	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)
Méně než 5 let	11	27,5	7	16,7
5-10 let	4	10	3	7,1
10 a více let	11	27,5	19	45,2
Od narození	14	35	13	31
Celkem	40	100	42	100

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Vzhledem k lokalitě Vsesulova byla dopravní infrastruktura jedním ze zájmů celého průzkumu. Dílčím krokem pro získání potřebných dat byl dotaz na nejčastější způsob přepravy, přičemž obě skupiny nejčastěji využívají vlastní automobil. Ovšem dvakrát více žen volí autobusovou dopravu (viz následující tabulka).

Tabulka č. 18: Způsob přepravy respondentů z/do obce

Způsob dopravy	Muži		Ženy	
	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)
Vlastní automobil	30	75	28	66,7
Autobusová doprava	5	12,5	10	23,8
Železniční doprava	5	12,5	4	9,5
Celkem	40	100	42	100

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Míra pokrytí silniční komunikací a dostupnost obce pomocí autobusové a železniční dopravy byla zaznamenána na začátku této kapitoly. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na míru spokojenosti obyvatel s danou infrastrukturou. Největší nespokojenost občanů je s četností autobusových spojů do obce. Tabulka č. 19 obsahuje veškeré získané názory.

Tabulka č. 19: Spokojenost respondentů s dopravní infrastrukturou v obci

Dopravní infrastruktura	Spokojenost		
	Velmi dobrá	Uspokojivá	Nedostatečná
Kvalita silničních komunikací	9	60	13
Četnost autobusových spojení	6	38	38
Četnost vlakových spojení	7	48	27

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Dalším důležitým pojmem této práce je životní prostředí. Přírodní podmínky zkoumané oblasti již byly popsány. Jelikož je obec situována v otevřené krajině a relativně daleko od velkých měst, nepředpokládá se vysoká míra nespokojenosti s dostupností přírody, což bylo potvrzeno, když celkem 69 respondentů označilo dostupnost k přírodě za „velmi dobrou.“ Stěžejní částí ovšem byla spokojenost místních obyvatel s čistotou prostranství či veřejnou údržbou místní zeleně. Tyto kategorie byly respondenty nejčastěji označeny za „dostačující.“ Vztah k životnímu prostředí je znatelnější u žen, které jsou ovšem méně spokojené s veřejnou údržbou zeleně. Vzhledem k problematice životního prostředí byl kladen zřetel na vztah jednotlivců k jeho ochraně. Pod danou ochranou si může každý představit zcela jiné úkony, proto byly možné odpovědi zredukovány na základní možnosti, kterými se rozumí: třídění odpadu, omezování jízdy autem, nákup bioproduktů a ekologicky šetrných výrobků a podpora regionálních značek. Mezi odpovědi byl zahrnut také nezájem k ochraně životního prostředí. K recyklaci odpadu, nákupu bioproduktů i podpoře regionálních značek se přihlásil větší počet žen než mužů a celkem 9 mužů dokonce vyjádřilo nezájem k životnímu prostředí. Pouze 22 % respondentů se snaží omezovat jízdu autem. Zjištěný počet nenabývá vysoké hodnoty, což je pravděpodobně odvozeno od lokality obce a tudíž nutnosti dojížděky za prací, nákupem,

zdravotnickou péčí apod. Podrobné výsledky týkající se zájmu o ochranu životního prostředí jsou zaneseny v následující tabulce č. 20, a to v rozdělení dle pohlaví i celkem.

Tabulka č. 20: Vztah respondentů k ochraně životního prostředí

Vztah k ochraně životního prostředí	Muži		Ženy		Celkem	
	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)
Třídím odpad	25	62,5	35	83,3	60	73,2
Omezují jízdu autem	8	20	10	23,8	18	22
Kupuji biopotraviny a ekologické výrobky	11	27,5	18	42,9	29	35,4
Podporuji regionální značky	19	47,5	20	47,6	39	47,6
Ochrana životního prostředí mě nezajímá	9	22,5	3	7,1	12	14,6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že téměř ¾ respondentů třídí odpad a téměř půlka má zájem o podporu regionálních značek. Překvapivým výsledkem je suma 12 dotazovaných, kteří nejeví zájem o ochranu životního prostředí. Zájem o podporu vztahu mezi lidmi a přírodou byl zjišťován pomocí návrhu na obnovu či výstavbu naučných stezek, pěších stezek a cyklistických stezek. Nadpoloviční většina by v obci uvedla zřízení výše vymezených. Součástí této otázky bylo také zjistit, kolik obyvatel by uvítalo vznik dalšího sběrného místa pro tříděný odpad. Zajímavým zjištěním je menší zájem mužů o vybudování daných cyklotras, pěších tras a naučných stezek, protože obě kategorie považují turismus za možný způsob vedoucí k rozvoji obcí, a právě zřízení těchto stezek by mohlo vést k jeho posílení. Tato skutečnost je pravděpodobně dána celkovým vztahem k přírodě, k procházkám a k čistotě prostředí, který je většinou silnější právě u žen než u mužů.

Tabulka č. 21: Zájem o podporu vztahu mezi lidmi a přírodou

Zájem o vybudování či obnovu	Muži		Ženy		Celkem	
	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne
Naučná stezka	25	15	36	6	61	21
Cyklotrasa	27	13	31	11	58	24
Více pěších stezek	30	10	38	4	68	14
Více sběrných míst pro tříděný odpad	25	15	27	15	52	30

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Žádoucí směr rozvoje Vsesulova je shodný pro obě skupiny. Primárním zájmem obyvatel je posílení kulturního, rekreačního a sportovního vyžití, přičemž většina respondentů za tímto účelem navštěvuje i okolní obce (více než 60 % respondentů). Sekundárním zájmem je posílení občanské vybavenosti, kterou 30 žen a 22 mužů označilo za nedostačující. Celkem 14 osob využilo možnosti zmínit svůj názor či obohatit dotazník o další oblast, které by rádi věnovali pozornost v otázkách dalšího rozvoje (viz tabulka č. 22). Mezi danými odpověďmi se 6x vyskytl zájem o vybudování vodovodu ve spodní části obce. Stejněho počtu dosáhl i zájem o zřízení pohostinného zařízení. Dvě odpovědi směřovaly k otevření obchodu se základním zbožím, dále byl projevěn zájem o obnovu školských zařízení, rozvoj ekologického zemědělství a venkovské turistiky. Ženy uvedly zájem především o vybudování vodovodu a o zřízení obchodu. Muži ve výsledcích nejčastěji zmínili zájem o otevření pohostinného zařízení.

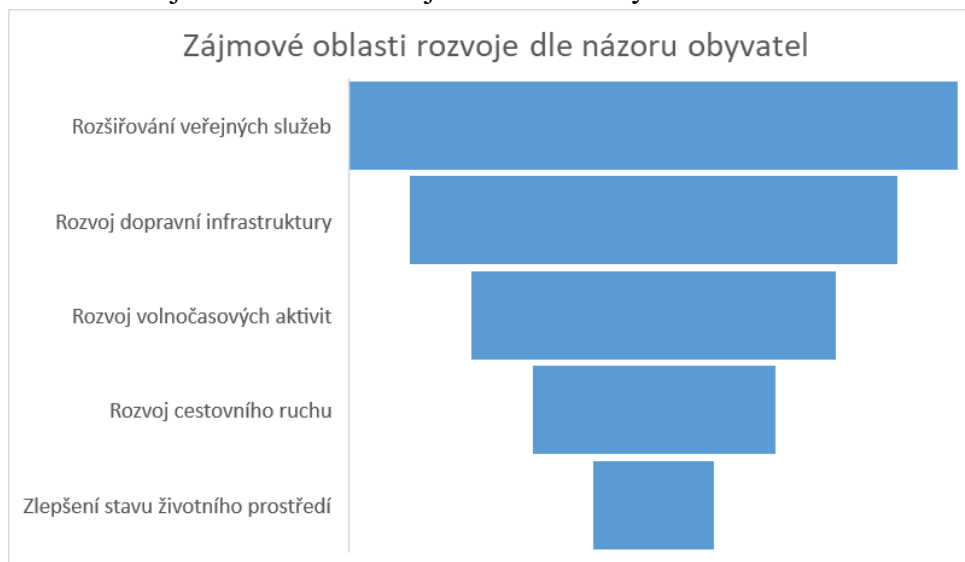
Tabulka č. 22: Oblasti dalšího rozvoje obce dle názoru respondentů

Směr budoucího rozvoje obce	Muži		Ženy		Celkem	
	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)
Posílení dopravní obslužnosti	14	35	13	31	27	32,9
Posílení občanské vybavenosti	19	47,5	22	52,4	41	50
Posílení kulturního, rekreačního a sportovního využití	24	60	25	59,5	49	59,8
Posílení kvality životního prostředí	8	20	6	14,3	14	17,1
Není třeba dalšího rozvoje	3	7,5	0	0	3	3,7
Jiný	6	15	8	19	14	17,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Následující graf zaznamenává zájmové oblasti seřazené od nejčastěji zvolených po nejméně chtěné. V této části dotazníku měli respondenti za úkol seřadit vymezené oblasti dle jejich uvážení o tom, jak důležitou roli zaujímají pro rozvoj venkovského prostoru. Mezi zkoumané oblasti byla zahrnuta dopravní infrastruktura, životní prostředí, cestovní ruch, veřejné služby a volnočasové aktivity v obci.

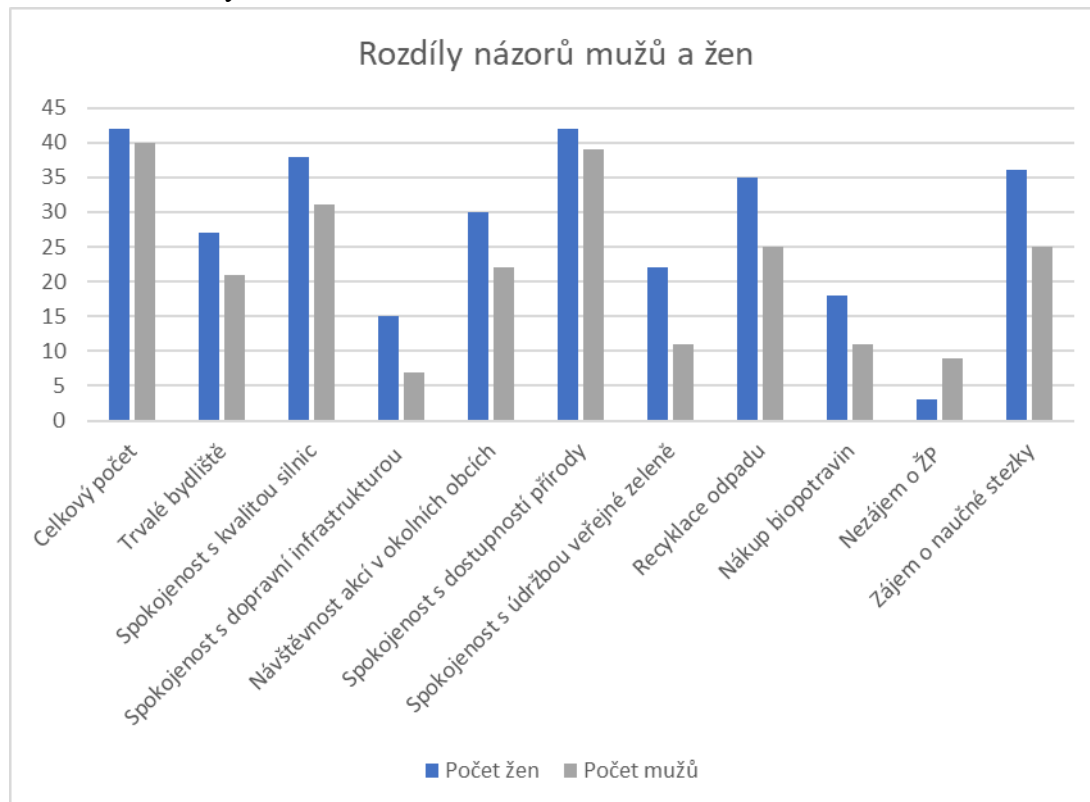
Graf č. 3: Zájmové oblasti rozvoje dle názoru obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Jak již bylo naznačeno výše, celkem 35 žen a 25 mužů považuje turismus jako cestu vedoucí k rozvoji obce. V rámci Vsesulova ovšem obě skupiny respondentů uvedly cestovní ruch na předposlední příčce vzhledem k důležitosti rozvoje obce. Tento postoj hodnotím velmi racionálně, jelikož obyvatelé upřednostňují zkvalitnění vnitřních faktorů rozvoje (občanská vybavenost, dopravní infrastruktura, životní prostředí) oproti těm vnějším, kterým může být právě rozvoj venkovské turistiky na území obce. Vybrané rozdíly názorů mužů a žen získané z dotazníkového šetření jsou pro přehlednost zaneseny v následujícím grafu.

Graf č. 4: Rozdíly názorů mužů a žen

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Během hodnocení získaných odpovědí z výzkumu byly brány v potaz také rozdíly plynoucí z jednotlivých věkových kategorií respondentů, jejichž přesné počty jsou k vidění výše. Nejmladší věková skupina (15-25 let) má jako jediná největší zastoupení v rekreační návštěvnosti obce. Důvodem je pravděpodobně vztah mladých lidí k městu, ve které mají kvalitnější nabídku například škol a práce. Tato skupina, současně s osobami starších 60 let, využívá k dopravě do/z obce častěji veřejnou dopravu namísto vlastního automobilu (viz následující tabulka). Tato skutečnost je pravděpodobně dána nižším příjmem. Četnost autobusových i vlakových spojů je oproti zbylým dvěma věkovým skupinám častěji považována za nedostačující. Tento výsledek úzce souvisí s intenzitou využívání autobusů a vlaků vzhledem ke způsobu přepravy jednotlivců.

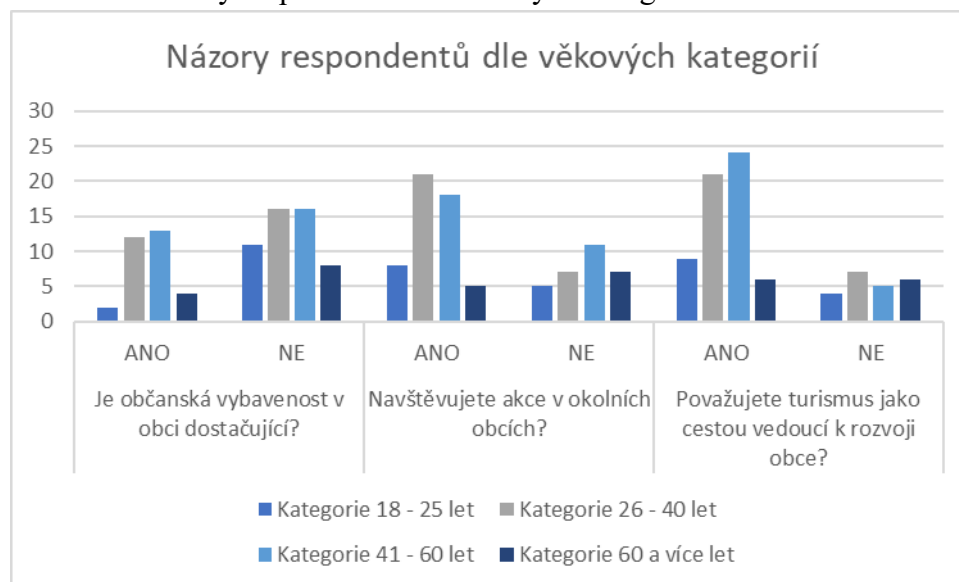
Tabulka č. 23: Způsob přepravy respondentů dle věkových kategorií

Věk	Vlastní automobil		Autobusová doprava		Železniční doprava	
	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)	absolutní	relativní (%)
18 - 25	5	38,5	5	38,5	3	23,1
26 - 40	23	82,1	4	14,3	1	3,6
41 - 60	25	86,2	2	6,9	2	6,9
60 a více	5	41,7	4	33,3	3	25

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Všechny věkové kategorie hodnotí dostupnost k přírodě ve Vsesulově jako „velmi dobrou.“ Zejména nejmladší skupina respondentů v této otázce neuvedla jinak, což opět vede k názoru, že daní jednotlivci tráví většinu svého času ve městech a příroda na venkově je jim vzácná. Vztah k životnímu prostředí tato kategorie potvrdila také v otázce ohledně třídění odpadu, kdy se pouze jeden respondent přiznal k tomu, že odpad nerecykluje. Opakem je nejstarší skupina, ve které většina odpad netřídí, stejně tak jako nekupuje bioprodukty a nepodporuje regionální značky. Jejich nezájem může být dán vyšší cenou těchto produktů a také vzdálenějším umístěním recyklačních kontejnerů od bydliště. Ovšem pouze čtyři respondenti této kategorie by uvítali zřízení více sběrných míst. Nezájem o vybudování cyklotras je k vidění pouze u věkové kategorie 60 a více let. U ostatních skupin převažuje zájem, stejně tak jako o rozvoj naučných a pěších stezek. Shodného výsledku u nejmladších a nejstarších respondentů se dostává také v názoru na žádoucí směr rozvoje, kdy obě skupiny nejvíce apelují na zdokonalení občanské vybavenosti. U respondentů ve věku 18-25 let již byla zmíněna předpokládaná vazba na město, které je vybaveností pokryto lépe než venkovské obce. Lze tedy konstatovat, že důvodem je zvyklost na snadný přístup vedoucí k uspokojení primárních i sekundárních lidských potřeb. Pro osoby starší než 60 let může být naopak fyzicky náročné zabezpečování těchto potřeb vzhledem k přepravě do vedlejších obcí či okresního města, jelikož pouze 5 z nich využívá vlastní automobil. Zbylé dvě skupiny se shodly na rozvoji kulturních, sportovních a rekreačních možností vyžití v obci, ovšem občanskou vybavenost uvedly hned na druhou příčku. Nižší uvedený graf popisuje názory respondentů zkoumaných věkových kategorií, přičemž středem zájmu tohoto znázornění byla spokojenost s občanskou vybaveností Vsesulova, návštěvnost společenských akcí v okolních obcích a turismus jakožto možná cesta rozvoje obce.

Graf č. 5: Názory respondentů dle věkových kategorií

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Výsledky uskutečněného dotazníku byly porovnány také z hlediska charakteru bydlení, tedy porovnání rozdílnosti názorů stálých obyvatel (48 dotazovaných) a rekreatantů (34 dotazovaných). Znatelné neshody byly zjištěny zejména se spokojeností s dopravní

infrastrukturou, kterou 18 trvale žijících obyvatel zhodnotilo jako „*velmi dobrou*“ ovšem pouze 4 rekreatanti byli stejného názoru. Pravděpodobně právě příležitostně navštěvující jsou zvyklí na vyšší kvalitu dopravních komunikací ve městech a zároveň na častější možnost přepravy pomocí veřejné dopravy. Naopak místní obyvatelstvo by rádo zlepšilo čistotu veřejného prostranství v obci a údržbu místní zeleně, přičemž tyto oblasti byly rekreatanty hodnoceny pozitivněji. Důvodem bych opět uvedla městský způsob života, ve kterém jsou často tyto sféry zanedbávány. Značná rozdílnost názorů je patrná také v zájmu o vybudování naučné stezky. Přestože u obou kategorií převažuje odpověď „*ano*“, odpůrců mezi stálými obyvateli je 2x více než mezi rekreatanty. Podobnou tendenci mají také otázky týkající se zřízení cyklotras a pěších stezek. Výsledky jsou ovšem v rozporu s chtěným směrem rozvoje obce, který je v obou zkoumaných skupinách následující:

- 1) Rozvoj kulturního, rekreačního a sportovního vyžití,
- 2) rozvoj občanské vybavenosti,
- 3) rozvoj dopravní obslužnosti,
- 4) péče o životní prostředí,
- 5) není třeba dalšího rozvoje.

Převažující počet respondentů by dle výzkumu souhlasil s vybudováním výše popsaných stezek. Nutno ovšem poznamenat, že mezi *kulturní, rekreační a sportovní vyžití* lze zařadit mnohem více. Příkladem lze uvést častější pořádání společenských akcí, koncertů či výstav. Překvapivým výsledkem také bylo celkové zhodnocení občanské vybavenosti v obci, kdy většina respondentů rekreačního charakteru uvedla, že vybavenost je dostačující. Opačného názoru je skupina obyvatel s trvalým pobytem ve Všesulově. Mezi názory obyvatel, kteří se v obci narodili (27 respondentů) a těch, kteří v ní bydlí či ji navštěvují posledních pět let (18 respondentů), je shoda například v touze o zřízení vodovodu ve spodní části obce či otevření pohostinného zařízení.

5.3 SWOT analýza podmínek v obci

Tato analýza byla vyvinuta v 60. letech minulého století na Harvard Business School za účelem vymezení vnějších a vnitřních faktorů, které se podílejí na rozhodovacím procesu. Název vznikl spojením prvních písmen slov: Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti) a Threats (hrozby). Přičemž silné a slabé faktory jsou vázány na vnitřní prostředí, a naopak příležitosti a hrozby charakterizují vliv vnějšího prostředí. Cílem každé SWOT analýzy je komplexní diagnostika faktorů působících na zkoumaný produkt, plánování či řízení (Baycheva-Merger & Wolfslehner 2016).

Jedná se o jednu z nejvyužívanějších a nejuniverzálnějších metod, pomocí které lze ovlivnit strategické rozhodování.

Tabulka č. 24: SWOT analýza podmínek v obci

Silné stránky
Blízkost k přírodě
Velký podíl lesů
Značný podíl zemědělské půdy
Dobré klimatické podmínky
Přírodní, kulturní a historické atraktivity v obci i okolí
Nízký průměrný věk obyvatel
Zastoupení všech věkových kategorií
Dobré vztahy s okolními obcemi
Zájem obyvatel o další rozvoj
fungující odpadové hospodářství
Zájem obyvatel o třídění odpadu
Blízkost k okresnímu městu Rakovník
Slabé stránky
Nedostatečné pokrytí hromadné a vlakové dopravy
Absence vodovodu v části obce
Chybí kanalizace
Minimální nabídka pro turisty
Minimální občanská vybavenost
Příležitosti
Aktivní spolupráce okolních obcí
Plánovaná výstavba zbylé části vodovodu
Pořádání společenských akcí pro místní obyvatele
Rozvoj venkovského cestovního ruchu
Vybudování naučné stezky a cyklostezky
Hrozby
Nežádoucí zastavění zemědělské půdy
Vykácení lesů
Intenzita dopravy (přímý tah na Plzeň)
Stárnutí obyvatelstva
Nezájem obyvatel o rozvoj

5.4 Návrh rozvoje obce

Návrhy rozvoje Vsesulova jsou reakcí na zjištěné výsledky dotazníkového šetření a SWOT analýzy. Možnosti rozvoje jsou stanoveny nejen ve vztahu k místnímu obyvatelstvu, ale také k životnímu prostředí. Jejich náplní je především rozmach kulturních, rekreačních a sportovních možností vyžití, občanské vybavenosti a dopravní infrastruktury.

Zkoumaná obec dlouhodobě neměla vypracovaný platný územní plán, ze kterého by vycházela v otázkách komplexního rozvoje. Jejím cílem je zvyšování prosperity území a zároveň zachování kvality životního prostředí. Nynějším územním plánem byl vypracován mezi lety 2009–2018, pořizovatelem je dle stavebního zákona samotná obec Vsesulov. Koncepce vychází ze zájmu o stabilizaci obyvatel a rozvoj bydlení. Návrh se týká vymezení plochy (přibližně 1,15 ha) pro individuální výstavbu cca 10 rodinných domů. Obec předpokládá nárůst populace na 160 obyvatel. Druhou oblastí plánovaného rozvoje je posílení rekreačních a sportovních aktivit, a to zejména pěší a cyklistické turistiky, které jsou autorkou navrženy níže a doplněny o možnost zřízení naučné stezky. Obec také navrhuje vybudování koňských stezek a obnovu stávajícího hřiště. Podpora přírody a životního prostředí je podmíněna záměrem soukromého investora, který má zájem o výsadbu lesního porostu. Jeho úmysl je v souladu se zájmem obce a v plánu jsou uvedeny navrhované plochy. Otázky posílení dopravní infrastruktury jsou odvozeny od zásad územního rozvoje Středočeského kraje, který apeluje na výstavbu komunikace D126. Zajištění technické infrastruktury se soustřeďuje na výstavbu čističky odpadních vod a vodojemu, do budoucna se předpokládá i s výstavba splaškové kanalizace. Veškeré plánované změny a úpravy jsou navrženy ve vztahu k zachování současných přírodních a kulturních památek. Dne 7.6.2019 byl územní plán obce Vsesulov s drobnými výhradami schválen Krajským úřadem Středočeského kraje (Oficiální webové stránky obce Vsesulov). Vlastní návrhy také doplňují tamní územní plán.

5.4.1 Rozvoj kulturního, rekreačního a sportovního vyžití

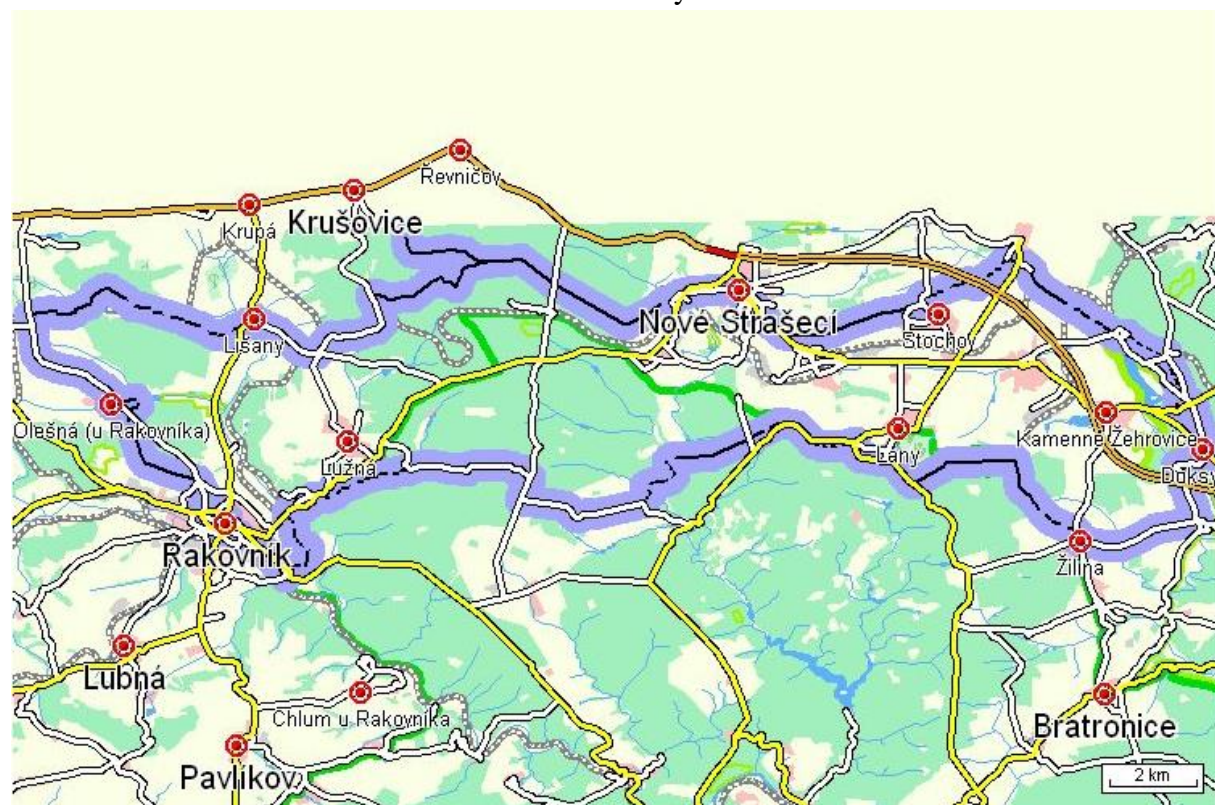
Téměř 60 % respondentů uvedlo jako nejdůležitější směr rozvoje obce právě společenské akce. Jejich zájem je pochopitelný vzhledem k demografickým podmínkám tamní populace. Přestože se na území obce konají různé události celoročně, jejich posílení by rozhodně nebylo marné. Mezi kulturní a rekreační akce, které by obec mohla uskutečnit lze navrhnout například pořádání koncertů, jarmarků a různých trhů, které by mohly být realizovány na fotbalovém hřišti či v jeho okolí. Primární investice obce do základní výbavy potřebné na pořádání takových akcí by byla zahrnuta do rozpočtu obce, který v posledních letech měl přebytkový charakter. Položka „kultura,“ jenž je v každém roce v rozpočtu vymezena, nebyla v minulých pěti letech zcela vyčerpána, tudíž lze našetřené peníze využít žádoucím směrem. Základní výbavou se rozumí jednoduché stolky, slunečníky, výzdoba a propagační letáky. Vzhledem k velikosti obce by se nejednalo o rozsáhlé a finančně náročné akce, naopak o menší události rodinného charakteru. Věřím, že úzké mezilidské vztahy povedou ke vzájemné pomoci s organizací a s přiměřenou cenovou politikou mezi aktéry a pořadateli. Zároveň může být finanční zátěž vyrovnána pomocí symbolického vstupného pro návštěvníky. Mezi tématy společenských událostí lze zahrnout například trh s regionálními produkty nebo řemeslné trhy, které jsou v současnosti pořádány v nejrůznějších obcích a městech a často se na ně sjíždějí

obyvatelé z celé republiky. Pro podporu a udržení dobrých vztahů se sousedními obcemi lze rozšířit marketingovou propagaci a mezi účastníky i hosty zahrnout nejen místní obyvatele. Síla internetu a sociálních sítí je v dnešní době nejvíce využívaným a zároveň relativně levným způsobem přenosu informací, díky čemuž by se o plánovaných událostech dozvědělo i blízké okolí. Rozvojem může být také pořádání sezónních akcí, jako je vítání jara, rozlučka s létem, slavnostní rozsvícení vánočního stromu apod. Takové události lze pořádát s minimální finanční zátěží, ovšem s maximálním sociálním užitekem.

K rozvoji sportovního vyžití lze navrhnout například obnovu dětského hřiště a současnou dostavbu dalších sportovních atraktivit. Příkladem může být například petanquové hřiště, jehož výstavba není finančně náročná. Dále umístění sítě, kterou mohou obyvatele využívat ve svém volném čase například k badmintonu. V letních dnech lze pořádát sportovní akce, jako je štafetový běh, dětský desetiboj či cvičení pro zdravá záda, kterého se v dnešní době celosvětově účastní lidé všech věkových kategorií.

Jedním ze stěžejních bodů dotazníkového šetření bylo zjistit zájem obyvatel o vybudování cyklotras, pěších a naučných stezek. Více než 70 % respondentů bylo kladného názoru, jejich přesné počty již byly uvedeny výše. Cyklistika je velmi oblíbeným sportem žen i mužů. K vybudování takové trasy lze využít přírodního potenciálu lokality a zároveň propojení s již existujícími trasami. Na území Rakovnícka a Křivoklátska se nacházejí celkem čtyři cyklostezky o celkové délce větší než 200 km. Niže uvedená trasa Křivoklátské rozhledny má celkovou vzdálenost 81,6 km, což ji řadí do kategorie náročných stezek. Pro příznivce cykloturistiky, kteří ovšem nemají fyzické či časové možnosti ujet takové vzdálenosti, by trasa mohla být doplněna o stezku mezi Rakovníkem a Krakovcem. Délka této dobudované části je přibližně 20 km a možná trasa protíná Rakovník – Lubnou – Všesulov – Krakovec, ze kterého by se přes Pavlíkov cyklisté dostali zpět do Rakovníku (cca 16 km). Vznik takové trasy by vedl k podpoře sportovního vyžití nejen výletníků, ale také obyvatel nejbližšího okolí. Zároveň by vzrostlo podvědomí o dotčených obcích, z kterého lze čerpat díky rozvoji venkovské turistiky.

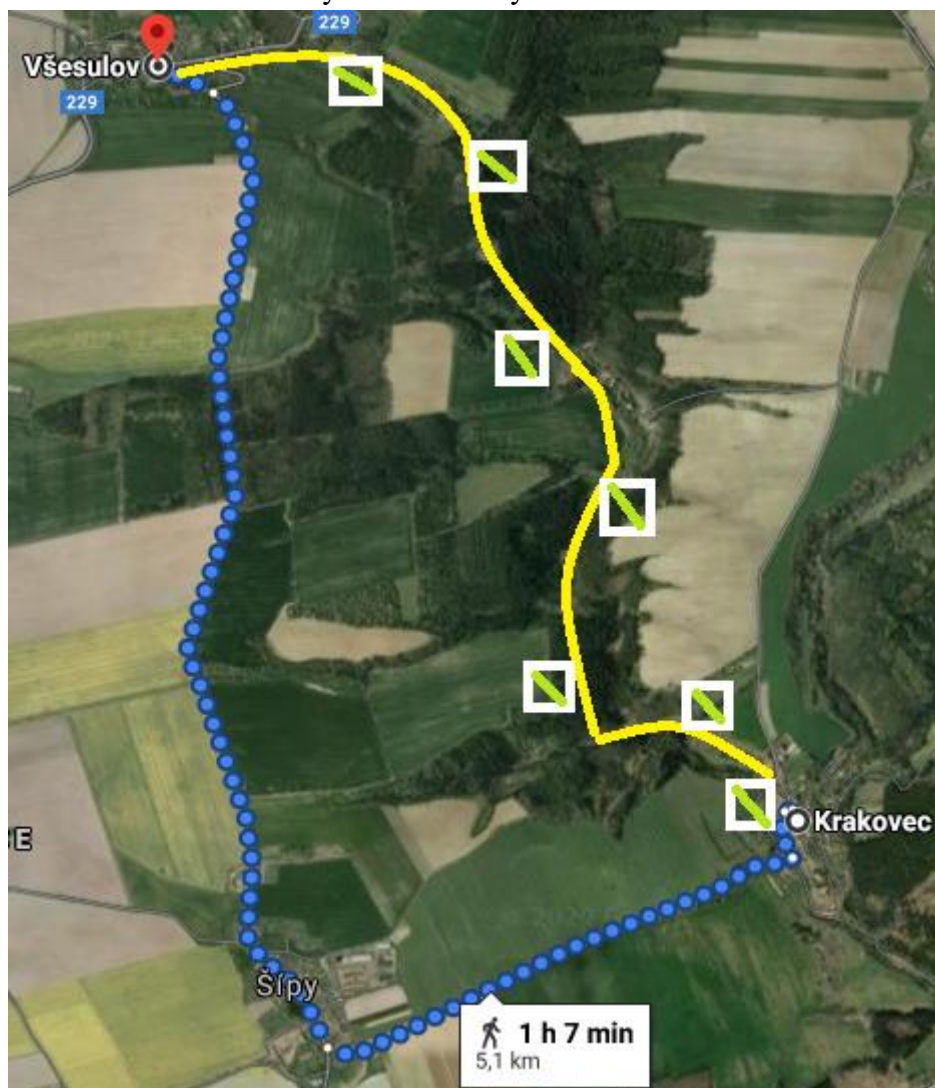
Obrázek č. 6: Současná trasa Křivoklátské rozhledny

Zdroj: www.vyletnik.cz

Návrh pěší stezky, která by byla doplněna o naučné ukazatele směřuje do oblasti Vsesulov-Krakovec. Současně je hrad ze zkoumané obce dostupný pro pěší turisty pouze po silnici či neoficiální lesní cestě. Vzdálenost je přibližně 5 km, ale v případě zrealizování navrhnutého záměru by byla cca o kilometr kratší. V následujícím obrázku je modře znázorněna současná pěší trasa a žlutě plánovaná trasa, doplněná o symboly bílého čtverečku se zeleným pruhem, který značí naučnou stezku. Těchto symbolů je uvedeno celkem sedm, jelikož naučná stezka by se skládala celkem ze sedmi ukazatelů.

Obrázek č. 7: Návrh trasy naučné stezky

Zdroj: Vlastní zakreslení do mapy získané na www.google.cz/maps

5.4.2 Rozvoj občanské vybavenosti

Druhým největším zájmem obyvatel dle dotazníku je rozvoj občanské vybavenosti. V obci je největším nedostatkem neúplný vodovod, který ve spodní části Vsesulova zcela chybí. Tato skutečnost komplikuje denní život dotčeným obyvatelům. Nutno poznamenat, že obec jeho dostavbu plánuje. Dalším pozitivem je neustálé zdokonalování veřejného osvětlení, které posiluje bezpečnost vzhledem ke značné zátěži automobilové dopravy. Někteří respondenti uvedli, že jim v obci chybí obchod. Základní potraviny a doplňkové zboží do domácnosti by mohlo být otevřeno v centru obce. Kromě spokojenosti obyvatel by přispělo také k podpoře zaměstnanosti, jelikož by vznikla minimálně dvě pracovní místa. Další možností, z hlediska finanční úspory, která plyne z náročnosti na vybudování obchodu a získání potřebných povolení k jeho provozu, je tzv. pojezdny prodej. V okolních vesnicích v okruhu 20-30 km jezdí například pojezdny potraviny paní Jany Novotné (Rakovnický deník 2017). Spolupráce plynoucí z jejího podnikatelského záměru by pro obec byla přínosná. Jak již bylo zmíněno výše, v obci je zřízena tzv. společenská místnost, která příležitostně slouží k pohostinským službám pro místní obyvatele. Jejich reakce směřovaly i tímto směrem a obci bych doporučila zavést

pravidelnou otevírací dobu (např 1 - 2x týdně) a vybavit zařízení základními občerstvovacími produkty. Vzhledem k frekvenci otevírací doby by bylo nutné zainvestovat do produktů s dlouhou dobou trvanlivosti.

Občanská vybavenost úzce souvisí s dopravní infrastrukturou, která byla respondenty také vyhodnocena jako ne zcela dostačující. V první řadě bych doporučila omezení průjezdu kamionů přes obec. Jelikož je Vsesulov situován na trase ve směru na Plzeň a doprava kamionů na dálnicích je v ČR přes víkendy omezená, řidiči volí průjezd Vsesulovem. Zmíněný způsob přepravy zvyšuje hluk a znečištění v obci, zároveň velmi zatěžuje most, který je situován hned při vjezdu do obce. Dalším problémem, vzhledem k dopravní situaci v obci, je nedostatek chodníků, a to zejména v okolí dolní části lokality. Nejrizikovější oblast je graficky znázorněna v následujícím obrázku.

Obrázek č. 8: Riziková oblast

Zdroj: Vlastní zpracování, fotografie poskytnutá obyvatelem obce Vsesulov

5.4.3 Péče o životní prostředí

Obec je situována v těsné blízkosti přírody, čehož si obyvatelé velmi váží. Jejich zájem je kvalitu životního prostředí nadále udržovat a toho lze dosáhnout hned několika způsoby. Někteří z respondentů by uvítali více sběrných míst pro recyklovatelný odpad. Alternativní možností je posílit odpadové hospodářství pomocí menších popelnic, které by sloužily k recyklaci, ovšem nenarušovaly by prostředí obce. Návrh jejich umístění je zamalován v následujícím obrázku pomocí červené barvy, zelená znázorňuje současné umístění. Další možností je například uspořádání veřejné akce s cílem uklidit obec a přilehlé lesy.

Obrázek č. 9: Návrh umístění recyklačních popelnic

Zdroj: Vlastní zpracování, fotografie poskytnutá obyvatelem obce Vsesulov

6 Diskuze

Česká republika má velmi členitou strukturu, která se skládá z více než šesti tisíc různě velkých obcí. Demografické rozložení je dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR (2019) téměř shodné se Slovenskem, Polskem, Dánskem a Francií. Migrační saldo obcí do 200 obyvatel se v posledních letech nachází v kladných hodnotách, čímž lze vysvětlit zájem zkoumané obce Vsesulov o výstavbu nových rodinných domů, jak vyplývá z územního plánu obce (viz kapitola 5.4). Tento fakt je ovšem v rozporu s demografickou situací obce, která v posledních letech zaznamenává záporné migrační saldo a v současné době má populační vývoj klesající ráz (viz graf č. 2). Možnosti rozvoje obcí jsou do značné míry omezené kvůli malému objemu finančních prostředků. Jednotlivá zastupitelstva řeší otázky rozvoje své obce dle vlastního uvážení, ovšem primární zaměření zůstává stejné. Hlavním cílem každé územní jednotky je udržení základních funkcí a majetku, jež spravují. Pomocí různých nástrojů zajišťují pravidelné i nárazové obecní příjmy, které umožňují obec rozvíjet v oblastech infrastruktury, kultury i životního prostředí. Vojtíšková (2013) zmiňuje také možnost spolupráce se sousedními obcemi. Takové kooperace využívá i obec Vsesulov, která je jedním z 15 členů Svazku obcí mikroregionu Čistá – Senomaty. Toto dobrovolné sdružení si zakládá na vzájemném poskytování poradenských služeb v oblasti veřejných zakázek a dotačních příležitostí, dále také podporuje socio-kulturní a společenský život svých občanů (více v kapitole 5.1.7). Zkoumaná obec se řadí mezi obce základního typu a je domovem přibližně 130 obyvatel. Je typickým představitelem malých obcí, jelikož se vyznačuje velmi příznivým životním prostředím, typickou sídelní zástavbou a nedokonale pokrytou občanskou vybaveností, o které se podrobněji pojednává v páté kapitole. Zastupitelstvo Vsesulova pracuje s přebytkovým rozpočtem (viz tabulka č. 11) a prosazuje zájem komplexního a vyváženého rozvoje, který je soustředěn na dodržování kvality životního prostředí.

Záměrem této práce bylo analyzovat charakteristické rysy, kterými se vybraná obec vyznačuje. Díky zhodnocení místního potenciálu a rozboru hospodářské situace lze objektivně konstatovat velmi racionální kroky rozvojového plánu Vsesulova, který se soustřeďuje na všechny potřebné oblasti. Důvodem je nejen zákonná povinnost plán a rozpočet sestavovat dle doporučených os, které dané kategorie zahrnují, ale zároveň také samotný zájem o dosažení příjemného a upraveného prostředí obce. Strategické řízení pro období 2007-2013 bylo podmíněno dotazníkovým šetřením, které zajistila obec Vsesulov s cílem analyzovat názor tamních obyvatel (Rozvoj mikroregionu 2006). Na zpracování této problematiky navazoval vlastní výzkum, jehož cílem bylo zjistit, o které oblasti rozvoje má místní populace v současné době největší zájem a jak hodnotí stav tamní infrastruktury.

- Dopravní infrastruktura

Jednou ze zkoumaných oblastí byla dopravní situace. Vzhledem k poloze dané obce lze předpokládat denní výjezdy obyvatel za prací, které dle Hazanse (2004) přispívají k efektivnosti ekonomiky a ke snižování rozdílů mezi venkovem a městem. Nejčastěji využívaným dopravním prostředkem pro přepravu Vsesulovských obyvatel je automobil (viz tabulka č. 23). Tento jev je pochopitelný vzhledem k odlehlosti území obce a hůře zabezpečené dostupnosti veřejné dopravy. Vliv prostorového uspořádání na volbu přepravy zmiňuje také Buehler (2011), který uznává, že málo obydlené oblasti mají výraznější tendence k využívání vlastní

automobilové dopravy oproti městským oblastem s hustým osídlením a fungující infrastrukturou veřejné přepravy osob. Rozdílnost v kvalitě silničních komunikací je heterogenní, ovšem zpravidla mají města kvalitnější vymezené cesty, ale naopak mají výrazné problémy s nedostatkem parkovacích míst. Důsledkem je často zástavba území, což narušuje krajinný ráz i samotnou funkci přírody. Zájem o zlepšení dopravní infrastruktury je diskutován v územním plánu obce, který by autorka doplnila o vybudování chodníků v rizikové části obce, která je vyznačena v obrázku č. 8.

- Životní prostředí

Veřejná správa by dle Soukupové et al. (2010) měla zajišťovat kvalitu života lidí, ovšem při respektování udržitelného rozvoje životního prostředí. Obyvatelé Všesulova přispívají k této ochraně, a to zejména tříděním odpadu (viz tabulka č. 20), což je považováno jako způsob environmentálně udržitelného chování (Franěk 2008). Z tohoto důvodu by obec mohla rozšířit portfolio sběrných míst (návrh k vidění v obrázku č. 9), čímž usnadní zejména starším obyvatelům možnost recyklace odpadu.

- Možnosti sportovního a kulturního vyžití

Pozornost obyvatel k životnímu prostředí je podložena také zájmem o dotvoření sportovních možností vyžití v přírodě, mezi které patří cyklistická trasa či naučná pěší stezka. Návrh na jejich realizaci je zanesen v kapitole 5.4.1. V rámci Koncepte rozvoje venkova (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR 2019) bylo zjištěno, že obce do 200 obyvatel mají kvalitně pokrytou síť sportovních a dětských hřišť například oproti obchodům či restauracím. Otázkám sportovního a volnočasového vyžití se věnovala Wilcox et al. (2000), která tvrdí, že venkovská populace, jež dosahuje dospělého věku mívá často sklon k nezájmu a nečinnosti. Její tvrzení je v rozporu se zjištěným názorem obyvatel Všesulova, kteří považují rozvoj společenských aktivit jako nejdůležitější položku plánu (viz tabulka č. 22). Rozdílnost názorů může být dána například přesnou věkovou strukturou, jelikož pojem „dospělost“ je velmi rozsáhlý. Kulturní události hrají dle Duxburry & Campbell (2011) klíčovou roli v udržení smyslu budoucího rozvoje. Z uvedeného vyplývá podstata a doporučení pořádání společenských akcí. Podporu může obec najít v mikroregionálním svazu, ale také ve vlastním obyvatelstvu. Obec může snadno a levně propagovat pořádané akce a tím zajistit nejen případný zisk z prodeje vstupenek, ale také rozšířit podvědomí o svých přírodních a historických aspektech.

- Služby pro obyvatelstvo

Aktivní zájem tamních občanů je viditelný i ve vztahu k rozšiřování veřejných služeb (viz graf č. 3). Všesulov patří přibližně k 30 % malých obcí České republiky, které nejsou vybaveny komerčními službami jako je například obchod, a proto byl v kapitole 5.4.2 popsán vlastní návrh na doplnění těchto služeb. Obce Středočeského kraje jsou dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR (2019) jedny z nejhůře vybavených občanskou infrastrukturou, jedná se především o poštu, školství a zdravotnickou péči. Uvedené oblasti vybavenosti ve zkoumané obci chybí, ovšem dle zjištěných dat respondenti nepovažují jejich absenci za zvláště významnou. Závažnější problém shledávají občané v nedostatečném pokrytí technické infrastruktury, a to zejména vodovodu ve spodní části obce (viz kapitola 5.2). Více než 95 % obcí ČR je v současné době napojeno na veřejný vodovod. Jeho dostavba je zahrnuta v budoucích plánech rozvoje

v kapitole 5.1.2, a díky výzkumnému šetření bylo poukázáno na to, o jak důležitou oblast se jedná vzhledem ke spokojenému životu obyvatel. Zjištěné výsledky tedy souhlasí s výzkumem „Analýza potřeb měst a obcí ČR“ (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR 2019), který identifikoval technickou a vodohospodářskou infrastrukturu jako nejčastější problém obcí, přičemž oblast občanské vybavenosti obsadila následující příčku.

Tamní územní plán se od vlastního šetření odlišuje výstavbou rodinných domů, která nebyla v rámci dotazníkového šetření zahrnuta do zkoumaných sfér rozvoje obce dle názoru obyvatel. Oblast rekreačního a sportovního vyžití, byla doplněna o vlastní návrhy kulturních akcí, které lze na území pořádat. Zároveň byly v práci zahrnuty konkrétní možnosti obnovy hřišť, stejně tak jako návrh cyklotrasy a naučné stezky, která v územním plánu není zmíněna. Otázky technické infrastruktury byly oproti tamnímu plánu doplněny o možnost pojízdného obchodu a renovaci místního pohostinného zařízení. Dopravní situace v obci byla zpracována především z hlediska posílení bezpečnosti, která z daného úhlu pohledu není v územním plánu vymezena. Poslední zkoumanou kategorií bylo životní prostředí, jehož posílení a údržba vychází jak z územního plánu, tak z návrhů této diplomové práce, jež jsou k vidění v kapitole 5.4.

Pro komplexní rozvoj venkova je nutné vymezit takový proces vývoje, který zachová jeho historické tradice. Postupná modernizace vede k přeorientování zemědělské funkce, jelikož reaguje na měnící se potřeby současné společnosti. Van der Ploeg et al. (2000) tvrdí, že vzhledem k novým potřebám a očekáváním dnešní populace se omezuje produkční funkce venkova, a naopak se vyzdvihují jeho krásy a přírodní hodnoty. Součástí globalizačních procesů je změna způsobu života i myšlení jednotlivých obyvatel. Tyto rozdíly jsou viditelné převážně ve světových metropolích, ale v posledních letech ovlivňují i drobné územní jednotky jako je například zkoumaná obec Vsesulov. Důležitým faktorem celkového rozvoje je zájem obyvatel o místo, ve kterém žijí či tráví většinu svého volného času. Díky provedenému dotazníkovému šetření lze konstatovat, že Vsesulovská populace o rozvoj lokality zájem má a zastupitelstvo jejich názor bere jako stěžejní vzhledem k možnostem dalšího rozvoje. Racionální myšlení a zapojení se do průběhu změn zajistí spokojený život nejen současným, ale i budoucím generacím.

7 Závěr

Diplomová práce se soustředila na historickou i současnou charakteristiku vybrané obce Vsesulov. Studium problematiky týkající se rozvoje venkova bylo zjištěno, že většina autorů pracuje se zcela odlišnými faktory, které mohou rozvoj malých i velkých územních celků ovlivňovat. Zároveň bylo potvrzeno, že mnohé termíny nelze uchopit jednotnou definicí. Pomocí získané literatury a dalších dostupných dat byly představeny nejdůležitější rysy zkoumané lokality, na základě kterých bylo postaveno dotazníkové šetření. Výzkum byl sestaven dle vymezených oblastí, mezi nimiž byla dostupnost služeb, životní prostředí, občanská a dopravní infrastruktura. Účelem tohoto šetření bylo zachytit názory obyvatel vzhledem k budoucímu rozvoji obce. Překvapujícím výsledkem výzkumu byl značný zájem o rozvoj volnočasových aktivit, který byl upřednostněn nad nedostačující dostupností služeb. Na základě získaných názorů tamního obyvatelstva byly navrženy možnosti dalšího rozvoje. Jejich směr se soustřeďuje na kulturní události, které by obec mohla častěji pořádat. Vzhledem k poloze Vsesulova a přírodním krásám, kterými je obkloповán byly navrženy také možnosti sportovního a aktivně-rekreačního vyžití, přesněji rozšíření cyklistické trasy a zřízení naučné stezky. Vztah respondentů k životnímu prostředí byl mimo jiné odvozen od jejich zájmu k recyklaci, proto bylo v práci navrženo rozmístění recyklačních popelnic do dalších dvou oblastí. K dotvoření požadované občanské vybavenosti byl kladen zřetel na vybudování vodovodu v části obce, ve které chybí. Návrh padl také například na zavedení spolupráce s tzv. pojízdňým obchodem, který by usnadnil život především starší populaci obce.

Zpracování diplomové práce přineslo celkové zhodnocení stavu obce Vsesulov včetně jeho charakteristik, silných i slabých stránek. Byly definovány příležitosti dalšího rozvoje a zároveň stanoveny hrozby, které by jeho tempo či kvalitu mohly ohrozit. Práce může nadále sloužit jako podklad pro sestavení dalšího plánu rozvoje obce a také pro určení priorit při tvorbě následujícího obecního rozpočtu.

Práce prokázala význam tohoto typu výzkumu, který lze aplikovat na všech územních úrovních. Spokojené obyvatelstvo je hnacím motorem dalšího rozvoje, protože nejlépe ví, co v oblasti chybí a co naopak přebývá. Kvantitativní šetření je rychlým, snadným a v dnešní době internetu i velmi levným způsobem, jak efektivně a pravidelně zjišťovat potřebné informace.

8 Literatura

- Aldorfai G, Czabadai L, Topa Z. 2016. An Innovative Methodology for Supporting the CLLD. *Polish Journal of Management studies* **13**(1):7-17.
- Andráško I. 2016. Kvalita života v mestách: východiska, prístupy, poznatky. Masarykova univerzita, Brno.
- Balík S. 2009. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Grada Publishing, a.s., Praha.
- Baycheva-Merger T, Wolfslehner B. 2016. Evaluating the implementation of the Pan-European Criteria and Indicators for sustainable forest management – A SWOT analysis. *Ecological Indicators* **60**:1192:1199.
- Becica J. 2014. Rural Development in the Czech Republic and Local Action Groups. Pages 55-62 in Jedlička P, editor. *Hradecké ekonomické dny 2014: Ekonomický rozvoj a management regionu*. Gaudeamus. Hradec Králové.
- Beran V, Dlask P. 2005. Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Academia. Praha.
- Bergsma J, Engel GL. 1988. Quality of life: does measurement help? *Health Policy* **10**:267-279.
- Biegańska J, Sroda-Murawska S, Kruzmetra Z, Swiaczny F. 2018. Peri-urban Development as a Significant Rural Development Trend. *Quaestiones Geographicae* **37**(2): 125-140.
- Binek J. 2007. Venkovský prostor a jeho oživení. Georgetown, Brno.
- Binek J, Svobodová H, Holeček J, Galvasová I, Chabičovská K. 2009. Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova. GaREP, Brno.
- Blažek B, Blažek K. 2004. Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie. ERA, Šlapanice.
- Bojnec Š. 2004. Farm tourism: Myth or reality? In Petrick M, Weingarten P, eds. *The Role of Agriculture in Central and Eastern European Rural Development: Engine of Change or Social Buffer?* Institut für Agrarentwicklung im Mittel und Osteuropa. Pages 286-304.
- Bormann A, Vogt J. 1931. *Die Lehre vom Fremdenverkehr: Ein Grundriss*. Verkehrswissenschaftliche Lehrmittelgesellschaft bei d. Deutschen Reichsbahn, Berlin.
- Borůvková J. 2013. *Základy statistiky: dotazníkové šetření: studijní text*. Vysoká škola polytechnická, Jihlava.
- Buehler R. 2011. Determinants of transport mode choice: a comparison of Germany and the USA. *Journal of Transport Geography* **19**:644-657.
- Ciolac R, Isac E, Tonea E, Hurmuzache T, Sirbu C, Martin S. 2015. Agrotourism – Traditional knowledge and rural biotechnology. *Journal of biotechnology* **208**:62.
- Curry NR. 2011. Transactions Costs in Rural Decision-Making: The Cases of Funding and Monitoring in Rural Development in England. *Public Administration* **3**:622-641.

- Čertík M. 2001. Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. OFF. Praha
- Čmejrek J. 2008. Obce a regiony jako politický prostor. Alfa Publishing, Praha.
- Disman M. 1993. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Karolinum, Praha.
- Duxbury N, Campbell H. 2011. Developing and Revitalizing Rural Communities through Arts and Culture. *Small Cities Imprint* 3(1):111-122.
- Felce D, Perry J. 1995. Quality of Life: Its Definition and Measurement. *Research in Developmental Disabilities*. 16:51-74.
- Franěk M. 2008. Postoje ke třídění a recyklaci odpadu determinované vztahem k přírodě a osobnostními rysy. *Psychologie v ekonomické praxi* 1:11-25.
- Hagerty MR, Cummins RA, Ferriss AL, Land K, Michalos AC, Peterson M, Sharpe A, Sirgy J, Vogel J. 2001. Quality of Life Indexes for National Policy: Review and Agenda for Research. *Social Indicators Research* 55:1-96.
- Haggett P. 2001. *Geography: a global synthesis*. Prentice Hall, Harlow.
- Hall CM, Page SJ. 2014. *The geography of tourism and recreation: environment, place and space*. Routledge, New York
- Hampl M, Müller J. 1998. Jsou obce v České republice příliš malé? *Geografie – Sborník České geografické společnosti* 103(1):1-12.
- Hazans M. 2004. Does commuting Reduce Wage Disparities? *Growth and Changes* 35(3):360-390.
- Henke R, Benos T, De Filippis F, Giua M, Pierangeli F, D'andrea MRP. 2018. The New Common Agricultural Policy: How do Member States Respond to Flexibility? *Journal of Common Market Studies* 56(2):403-419.
- Heřmanová E. 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.
- Holeček J. 2009. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. GaREP, Brno.
- Hrabalová S. 2004. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno.
- Hřebík Š, Třebický V. 2007. *Manuál zpracování a využití sady indikátorů rozvoje pro malé obce*. EnviConsult, s.r.o., Praha.
- Janečková L, Vašítková M. 1999. *Marketing měst a obcí*. Grada, Praha.
- Kašparová L, Půček M. 2009. *Cohesion policy: Settlement in the Czech Republic: urban-rural partnership*. Ministry for Regional Development, Regional Policy and Strategy Development Department; Institute for Spatial Development, Praha: Brno.
- Klapka P. 2019. *Regiony a regionální taxonomie: koncepty, přístupy, aplikace*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- Kment P. 2012. *Environmentální rozměr venkova a regionů*. Melandrium, Praha.

- Knopp A. 1994. Vesnice: Stavby a krajina mají svůj řád. Ústav územního rozvoje, Brno.
- Křivohlavý J. 2004. Kvalita života. Pages 9-20 in Hnilicová H, editor. Kvalita života: sborník příspěvků z konference, konané dne 25.10.2004 v Třeboni. Institut zdravotní politiky a ekonomiky, Kostelec nad Černými lesy.
- Lefebvre M, Espinosa M, Paloma SG. 2012. The influence of the Common Agricultural Policy on agricultural landscapes. Joint Research Centre. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Ludvíková L. 2013. Kvalita života osob se speciálními potřebami. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- Macháček J, Toth P, Wokoun R. 2011. Regionální a municipální ekonomie. Oeconomica, Praha.
- Majerová V, Čmejrek J. 2005. Český venkov 2005: rozvoj venkovské společnosti. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Praha.
- Marek D, Kantor T. 2009. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. Barrister & Principal, Brno.
- Mareš J. 2006. Kvalita života související se zdravím. MSD, Brno.
- Marolin M. 2014. Local Action Group (LAG) – Future of Regional and Rural Development. Pages 399-405 in Tonkovic AM, editor. 3rd International Scientific Symposium on Economy of Eastern Croatia – Vision and Growth, Osijek.
- Mederly P, Nováček P, Topercer J. 2002. Regionální aspekty kvality života v České republice. Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro sociální a ekonomické strategie, Praha.
- Menconi ME, Artemi S, Borghi P, Grohmann D. 2018. Role of Local Action Groups in Improving the Sense of Belonging of Local Communities with their Territories. MDPI **10** (e4681) DOI:10.3390/su10124681.
- Naldi L, Nilsson P, Westlund H, Wixe S. 2015. What is smart rural development? Journal of Rural Studies **40**:90-101.
- Norval A. 1936. The Tourist Industry: A national and international survey. Sir Isaac Pitman and Sons. London.
- Novotná M. 2007. Regionální politika EU. VŠB – Technická univerzita Ostrava, Ostrava.
- Ogilvie FW. 1933. The Tourist Movement; an economic study. P.S. King & Son, London.
- Ohler N. 2004. Reisen im Mittelalter. Wiss. Buchges. Darmstadt.
- Orieška J. 2010. Služby v cestovním ruchu. Idea servis, Praha.
- Page S, Connell J. 2014. Tourism: A modern synthesis. Cengage Learning EMEA, Andover.
- Pagliacci F. 2015. Regional paths towards Europe 2020 targets: a spatial approach. European Planning Studies **25**(4):601-619.
- Pásková M. 2009. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Gaudeamus, Hradec Králové.

- Payne J. 2005. Kvalita života a zdraví. Triton, Praha.
- Perlín R. 1998. Venkov, typologie venkovského prostoru. Available from www.mvcr.cz (accessed February 2020).
- Pělucha M. 2006. Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformem SZP EU. IREAS, Praha.
- Phillip S, Hunter C, Blackstock K. 2010. A typology for defining agritourism. *Tourism Management* **31**:754-758.
- Pomališová M. 2010. Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, Praha.
- Prorok T, Todorović A, Pichler D, Ivanović M, Rückler L, Pejčić M. 2019. Agenda 2030 in my municipality. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.
- Redlichová R. 2013. Regionální ekonomika: pro bakalářské studium. Mendelova univerzita v Brně, Brno.
- Rektořík J, Šelešovský J. 1999. Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. Masarykova univerzita, Brno.
- Ryglová K. 2009. Cestovní ruch. KEY Publishing. Ostrava.
- Schmidt J, Hauck J. 2018. Implementing green infrastructure policy in agricultural landscapes – scenarios for Saxony – Anhalt, Germany. *Regional Environmental Change* **18**:899-911.
- Sefiani M. 2017. The Sustainable Development Goals – SDGs in the municipal map.
- Shucksmith M. 2018. Re-imagining the rural: From rural idyll to Good Countryside. *Journal of rural studies* **59**:163-172.
- Sklenář J. 2011. Obce v okolí Čisté. Vydavatelství Jaroslav Sklenář, Čistá.
- Skokan K. 2003. Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie. Repronis, Ostrava.
- Slack E. 2016. Sustainable Development and Municipalities: Getting the Prices Right. *Canadian Public Policy* **42**(1):73-78.
- Stejskal J, Kovárník J. 2009. Regionální politika a její nástroje. Portál, Praha
- Stříbrná M. 2005. Venkovská turistika a agroturistika. Profi Press, Praha
- Soukupová J, Neshybová J, Bakoš E, Hřebíček J. 2010. Analýza místních rozpočtů a jejich efektivnosti ve vztahu k ochraně životního prostředí. Available from http://files.amr.webnode.cz/200000115-91820927bb/Methodika_SP_4i1_54_08.pdf (accessed February 2020).
- Svobodová H, Konečný O, Binek J, Chabičkovská K, Holeček J, Galvasová I, Věžník A, Hynek A. 2011. Synergie ve venkovském prostoru. GaREP, Brno.
- Šimková E. 2008. Manažerské a marketingové přístupy ve venkovské turistice. Gaudeamus, Hradec Králové.
- Šubrt J. 2008. Soudobá sociologie. III. (Diagnózy soudobých společností). Karolinum, Praha.

- Tchetchik A, Fleischer A, Finkelshtain I. 2006. Rural Tourism: Development. Public Intervention and lessons from the Israeli Experience. Discussion Paper. Jerusalem **12**(6):42.
- Vajdová Z, Čermák D, Illner M. 2006. Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990. Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha.
- Van der Ploeg JD, Renting H, Brunori G, Knickel K, Mannion J, Marsen T. 2000. Rural Development: From Practices and Policies towards Theory. *Sociologia Ruralis* **40**(4):392-408.
- Veenhoven R. 2000. The Four Qualities of Life. *Journal of Happiness Studies* **1**:1-39.
- Velten S, Schaal T, Leventon J, Hanspach J, Fischer J, Newig J. 2018. Rethinking biodiversity governance in European agricultural landscapes: Acceptability of alternative governance scenarios. *Land Use Policy* **77**:84-93.
- Vojtíšková K. 2013. Rozvoj kultury v malé obci Středočeského kraje. *Acta Politologica* **5**:143-160.
- Vuković D, Jovanović A, Zakić N, Vukotić S. 2010. Nomenclature of Statistical Territorial Units: Possibilities of Application in Serbia. *Journal of the Geographical Institute „Jovan Cvijić“ SASA* **61**(2):11-24.
- Wilcox S, Castro C, King AC, Housemann R, Brownson RC. 2000. Determinants of leisure time Physical activity in rural compared with urban older and ethnically diverse women in the United States. *Epidemiol Community Health* **54**:667-672.
- Wokoun R. 2004. Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování. *Oeconomica*, Praha.
- Wortman MS. 1990. A unified approach for developing rural entrepreneurship in the US. *Agribusiness – An International Journal* **6**:3.
- Zelenka J, Pásková M. 2012. Výkladový slovník cestovního ruchu. Linde, Praha.
- Žehrová J, Pfeiferová D. 2010. Finance municipalit. Česká zemědělská univerzita, Praha.

Ostatní zdroje

- ČSÚ. 2004. Příprava satelitního účtu cestovního ruchu v ČR – 2000. Český statistický úřad, Praha. Available from https://www.czso.cz/csu/czso/1522-04--2__metodicke_vysvetlivky (accessed February 2020).
- ČSÚ. 2008. Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. Český statistický úřad, Praha. Available from <https://www.czso.cz/documents/10180/20536004/130808.pdf/5d2ad0ed-8493-4237-a6d5-409614f287cf?version=1.0> (accessed February 2020).
- ČSÚ. 2018. Všesulov (okres Rakovník). Demografický vývoj. Český statistický úřad, Praha. Available from https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__565130 (accessed February 2020).

- ČSÚ. 2018. Databáze demografických údajů za obce ČR. Český statistický úřad, Praha. Available from <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr> (accessed February 2020).
- ČSÚ. 2019. Vsesulov (okres Rakovník). Vybrané údaje za obec. Český statistický úřad, Praha. Available from https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__565130 (accessed February 2020).
- eKatalog BPEJ. Ministerstvo zemědělství České republiky. Available from <https://bpej.vumop.cz/52614> (accessed February 2020).
- Godor M, Hornák M. 2010. Možnosti využitia indikátorov vo výskume kvality života na Slovensku. Geografické informácie. Available from http://www.humannageografia.sk/projekt1/download/prispevok_Nitra_Godor_Hornak.pdf (accessed February 2020).
- Human Development Reports. About Human Development. United Nations Development Programme. Available from <http://www.hdr.undp.org/en/humandev> (accessed February 2020).
- IDOS. 2020. Available from <https://idos.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/vysledky/?f=Rakovn%C3%ADk&fc=1&t=V%C5%A1esulov&tc=1> (accessed February 2020).
- Informace o fondech. Strukturální a investiční fondy. Ministerstvo pro místní rozvoj. Available from <https://www.dotaceeu.cz/cs/fondy-eu/informace-o-fondech-eu> (accessed February 2020).
- Kudy z nudy – Rakovník. Available from <https://www.kudyznudy.cz/kam-pojedete/stredni-cechy/stredni-cechy-zapad/rakovnik> (accessed February 2020).
- Metodika tvorby Programu rozvoje obce. 2014. GaREP. Available from http://www.obcepro.cz/data/metodika_tvorby_pro.pdf (accessed February 2020).
- Metodika realizace a hodnocení Programu rozvoje venkova. 2015. GaREP. Available from http://www.obcepro.cz/data/metodika_rizeni_obce_a_hodnoceni_pro.pdf (accessed February 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 2007. Venkovský cestovní ruch – jeho specifika a podmínky pro rozvoj. VŠE, Praha. Available from <https://www.mmr.cz/getmedia/e117ea61-1783-4982-a4fa-bf6e1220f318/GetFile4.pdf> (accessed February 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 2017. Principy a pravidla územního plánování. MMR, Brno. Available from <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/pap-komplet-pro-tisk-2017.pdf> (accessed February 2020).
- Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 2019. Koncepce rozvoje venkova. Odbor regionální politiky, Praha. Available from: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/regionalni-politika/koncepce-strategie/koncepce-rozvoje-venkova> (accessed March 2020).

- Ministerstvo zemědělství České republiky. 2007. Program rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013. Praha. Available from http://eagri.cz/public/web/file/26868/PRV_oficiln_schvlen.pdf (accessed February 2020).
- NS MAS. 2015. Metoda LEADER, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), Rozvoj venkova se zapojením místních komunit. Národní síť místních akčních skupin. Available from <http://nsmascr.cz/dokumenty/dokumenty-organizace/propagace/> (accessed February 2020).
- Oficiální webové stránky hradu Krakovec. 2020. Available from <https://www.hrad-krakovec.cz/cs> (accessed February 2020).
- Oficiální webové stránky hradu Křivoklát. 2020. Available from <https://www.hrad-krivoklat.cz/cs/o-hradu/historie> (accessed February 2020).
- Oficiální webové stránky Svazku obcí mikroregionu Čistá – Senomaty. Základní informace. Available from <https://www.cista-senomaty.cz/svazek-obci/mikroregion-cista-senomaty/zakladni-informace/> (accessed February 2020).
- Oficiální webové stránky obce Všesulov. Občanská vybavenost. Available from <https://www.vsesulov.cz/informace-o-obci/soucasnost/> (accessed February 2020).
- Oficiální webové stránky obce Všesulov. Územní plán obce. Available from <https://www.vsesulov.cz/uzemni-plan-obce/> (accessed March 2020).
- Quality of Life Research Research unit. The Quality of Life Model. Available from http://sites.utoronto.ca/qol/qol_model.htm (accessed February 2020).
- Rakovnický deník. 2017. Zákazníci čekají s pojezdou prodejnou na lahůdky, ale i na to, aby si popovídal. Šárka Hoblíková. Available from https://rakovnický.denik.cz/zpravy_region/zakaznici-cekaji-s-pojezdou-prodejnou-na-lahudky-ale-i-na-to-aby-si-popovidal-20170316.html (accessed February 2020).
- Římskokatolická farnost Rakovník. 2010. Kostel sv. Bartoloměje. Available from <https://rkfrakovnik.webnode.cz/news/kostel-sv-bartolomeje/> (accessed February 2020).
- Rozvoj mikroregionu. 2006. Setkání s občany Všesulov. Available from <https://www.cista-senomaty.cz/svazek-obci/rozvoj-mikroregionu/programyrozvoje/vsesulov/?ftresult=v%C5%A1esulov> (accessed March 2020).
- SLDB 2011. 2011. Všesulov (okres Rakovník). Český statistický úřad, Praha. Available from https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__565130 (accessed February 2020).
- Správa CHKO Křivoklátsko. Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky. Available from <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/> (accessed February 2020).
- Veřejná vyhláška obce Všesulov. 2018. Opatření obecné povahy územního plánu Všesulov. Obecní úřad Všesulov, Všesulov.
- Wikipedie. 2019. Všesulov. Available from <https://cs.wikipedia.org/wiki/Všesulov> (accessed February 2020).

Zákony

Zákon č. 183/2006 Sb. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
Available from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183> (accessed February 2020).

Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení). Available from
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128> (accessed February 2020).

9 Seznam použitých zkratk a symbolů

- BPEJ – Bonitovaná půdně ekologická jednotka
CF – Fond soudružnosti
CHKO – Chráněná krajinná oblast
CZ-NUTS – Nomenklatura územních statistických jednotek v rámci České republiky
ČOV – Čistička odpadních vod
ČSÚ – Český statistický úřad
ČR – Česká republika
EAFRD – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EMFF – Evropský námořní a rybářský fond
ERDF – Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF – Evropský sociální fond
ESI – Evropské strukturální a investiční fondy
EU – Evropská Unie
EUROSTAT – Statistický úřad EU
KPÚ – Komplexní pozemkové úpravy
MAS – Místní akční skupina
MMR – Ministerstvo místního rozvoje
NS – Národní síť
NUTS – La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ORP – Obec s rozšířenou působností
OSN – Organizace spojených národů
SLDB – Sčítání lidu, bytů a domů
SWOT – Strategická analýza
SZP – Společná zemědělská politika
UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
UNWTO – Světová organizace cestovního ruchu
WHO – Světová zdravotnická organizace

10 Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulka č. 1: Kategorie nástrojů rozvoje venkova

Tabulka č. 2: Aktéři rozvoje

Tabulka č. 3: Vývoj počtu obcí na území České republiky

Tabulka č. 4: Klasifikace CZ-NUTS

Tabulka č. 5: Model kvality života centra pro zdraví v Kanadě

Tabulka č. 6: Index kvality a udržitelnosti

Tabulka č. 7: Index kvality života

Tabulka č. 8: Skladba území obce dle druhu pozemků

Tabulka č. 9: Klimatické charakteristiky

Tabulka č. 10: Aktivní podnikatelské subjekty rozdělené dle zaměření činnosti

Tabulka č. 11: Hospodaření obce mezi lety 2015-2019

Tabulka č. 12: Rozpočet obce – zaměření na dopravní infrastrukturu

Tabulka č. 13: Rozpočet obce – zaměření na občanskou infrastrukturu a služby pro veřejnost

Tabulka č. 14: Rozpočet obce – zaměření na životní prostředí

Tabulka č. 15: Věkové kategorie a pohlaví respondentů

Tabulka č. 16: Ekonomické postavení respondentů s trvalým či reakreačním charakterem bydlení

Tabulka č. 17: Kolik let respondenti v obci bydlí či ji navštěvují

Tabulka č. 18: Způsob přepravy respondentů z/do obce

Tabulka č. 19: Spokojenost respondentů s dopravní infrastrukturou v obci

Tabulka č. 20: Vztah respondentů k ochraně životního prostředí

Tabulka č. 21: Zájem o podporu vztahu mezi lidmi a přírodou

Tabulka č. 22: Oblasti dalšího rozvoje obce dle názoru respondentů

Tabulka č. 23: Způsob přepravy respondentů dle věkových kategorií

Tabulka č. 24: SWOT analýza podmínek v obci

Graf č. 1: Alokace ESI fondů v rámci programového období 2014–2020 v ČR

Graf č. 2: Demografický vývoj mezi lety 1971-2019

Graf č. 3: Zájmové oblasti rozvoje dle názoru obyvatel

Graf. č. 4: Rozdíly názorů mužů a žen

Graf. č. 5: Názory respondentů dle věkových kategorií

Obrázek č. 1: Schéma strategického řízení

Obrázek č. 2: Regiony soudružnosti a kraje České republiky

Obrázek č. 3: Problémové regiony ČR

Obrázek č. 4: Maslowova pyramida potřeb

Obrázek č. 5: Poloha obce Vsesulov

Obrázek č. 6: Současná trasa Křivoklátské rozhledny

Obrázek č. 7: Návrhy trasy naučné stezky

Obrázek č. 8: Riziková oblast

Obrázek č. 9: Návrh umístění recyklačních popelnic

11 Samostatné přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

1. Pohlaví respondenta:

Vyberte jednu odpověď

Muž

Žena

2. V jaké věkové kategorii se nacházíte?

Vyberte jednu odpověď

18–25 let

26–40 let

41–60 let

60 a více

3. Vaše bydlení v obci Všesulov je:

Vyberte jednu odpověď

Trvalé (mám zde trvalé bydliště)

Rekreační (obec navštěvuji příležitostně)

4. Jak je Vaše současné ekonomické postavení:

Vyberte jednu odpověď

Zaměstnaný/á

Nezaměstnaný/á

Podnikatel/ka

Student/ka

Rodičovská dovolená

Důchodce/kyně

5. Kolik let bydlíte či navštěvujete obec Všesulov?

Vyberte jednu odpověď

méně než 5 let

5–10 let

10 a více let

od narození

6. Pro cestování z/do obce využíváte převážně:

**Vyberte jednu odpověď*

Vlastní automobil
Autobusovou dopravu
Železniční dopravu

7. Zhodnoťte, prosím, spokojenost s dopravní infrastrukturou:

**Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

Velmi dobrá Uspokojivá Nedostatečná

Kvalita silničních komunikací
Četnost autobusových spojení
Četnost vlakových spojení

8. Zhodnoťte, prosím, kvalitu životního prostředí:

**Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

Velmi dobrá Uspokojivá Nedostatečná

Dostupnost přírody
Čistota
Veřejná údržba a péče o místní zeleň

9. Jaký máte vztah k ochraně životního prostředí?

**Vyberte jednu nebo více odpovědí*

Třídím odpad
Omezuji jízdu autem
Kupuji biopotraviny a ekologické výrobky (alespoň příležitostně)
Podporuji regionální značky
Ochrana životního prostředí mě nezajímá

10. Měli byste zájem o vybudování či obnovu:

**Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

Ano Ne

Naučné stezky
Cyklotrasy
Více pěších stezek
Více sběrných míst pro tříděný odpad

11. Považujete občanskou vybavenost obce za dostačující?

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

12. Navštěvujete kulturní, rekreační či sportovní akce v okolních obcích?

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

13. Kterým směrem by se podle Vás měl realizovat rozvoj obce Vsesulov?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Posílení dopravní obslužnosti

Posílení občanské vybavenosti

Posílení kulturního, rekreačního a sportovního vyžití

Posílení kvality životního prostředí

Není třeba dalšího rozvoje

Jiný (uveďte, prosím jaký)

14. Seřad'te následující oblasti dle důležitosti jejich podpory v obci.

Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, 5. - nejméně důležitá)

1. Rozšiřování veřejných služeb

2. Rozvoj dopravní infrastruktury

3. Zlepšení stavu životního prostředí

4. Rozvoj cestovního ruchu

5. Rozvoj volnočasových aktivit

15. Považujete turismus za efektivní způsob rozvoje obce?

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne